Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Горско гэжэ газарай һаалиин фермынхид үнеэдээ оньһон машинаар хоёрдохи жэлээ һаажа байна. Энээнэй ашаар урдань фермэдэ 240 үнеэдые 15—16 һаалишад, үшөө 4—5 малшад харадаг, һаадаг бэйбал, мүнөө эндэ 12 хүн хүдэлнэ. Тингэжэ һаагдаһан һүнэйнь центнер бүхэнэйнь өөрын үнэ сэн 13 түхэриг 60 мүнгэтэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнеэдые оньһон машинаар һаадаг залуу мастер-һаалишан Ульяна Панькова.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Бар хүсэн? Үгы, баатар машина

УРДЫНХИДАЛ гансахан улаан гараар арба-хорин үнеэ һаажа гү, али үхэр малай үбһэ тэжээл тэбэри үргэбшөөр зөөжэ, үгышье һаа, аргал шэбхыень ябаган шарга, мори тэргээр шэрэжэ, бүхы юумэеэ бар хүсөөр лэ түйладаг сагнай улам улам хойшоо гаража байна ха юм даа.

Мүнөө хаа хаанагүй оньһон техникын хүсэ үргэнөөр хэрэглэжэ, малшадай ажалые хүнгэдхэхэ тушаа парти, правительствамнай саг үргэлжэ халуун анхарал хандуулна. СССР-эй Верховно Соведэй һаяхан болоһон сесси дээрэ: «Хүдөө ажахые трактор болон мүнөө үеын машинануудаар шадаал һаа түргэн, гүйсэд хангаха гэшэ малай бэелүүлхэ хойшолуулашагүй зорилго болоно» гэжэ онсо тэмдэглэгдээ бшуу.

Республикын алинье колхоз, совхоздо мал ажалай хүшэр хүндэ хүдэлмэриие һайса оньһожоруулха, тэндэ машина техникын хүсэ ехээр хэрэглэхэ, энээнэй ашаар мяха, һү болон бусад продуктнуудые элбэг дэлбэгээр, гаргаша багатайгаар абадаг болохо арга боломжо ехэ. Энээниие түрүү ажахынуудаймнай дүй дүршэл элитээр харуулна.

Хэдэн жэлэй саада тээ Кабанскын управлениин «Шергинский» совхозой Красный Яр тосхоной һаалиин фермэ ахир бага, гээгдэнги байһан юм. Урзанда совхозой главна инженер В. С. Рипп гэгшын хүтэлбэреэр хэдэн механизаторнууд тус фермэдэ үнеэдые оньһон аргаар һааха «ЭАМ-3» түхэлэй машина тодхоод, мүн малай шэбхэ, үбһэ тэжээлыень зөөхэ, бүйлүүлхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхоо. Тингэжэ аяар 100 үнеэдые оройдоол хори хүрэхэгүй һаалишад (хүн бүхэнэй 30 үнеэ) ядалгүй һаагаад, эдеэлүүлээд байдаг болоһон. Нэгэ хүндэ эды олон үнеэ даалгахадань, һаалишадта тон сүлөө түхагүй, айхабтар хүшэр хүндэ болоо ёһотой гэжэ зариман һанажа магад. Үгы даа. «Тус түстаа 16—17 үнеэ улаан гараар шоборһондо орходоо, гушан үнеэ машинаар һаахадамнай һураггүй хүнгэн, түргэншье байна» гэжэ эндэхид хөөрэлдэдэг. Ажалайньшье бүтээсэ эрид дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, үнеэдые оньһон машинаар һаадаг мастер Андрей Орлов жэлэй эхинһээ хойшо гансаараа 370 гаран центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1812 килограмм һү һаажа тушаагаа. Гадна эндэ оньһон машинаар һааһан һүнэйнь өөрын үнэ сэн гараар һаагшада орходоо гушан процентээр хямда байна.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ 200 малай байха шэнэ байра баригдаад, тэндэнь үнеэдые һааха оньһон машина, наг шэбхынь арилгаха «СТМ-3» түхэлэй оньһон түхеэрэлгэ, мүн үбһэ тэжээл бүйлүүлхэ, зөөхэ машинанууд, үнеэдые байра соогоо бүлеэн уһаар уһалха автопоилка гэхэ мэтэ тодхогдоод, һаяшаг хүдэлжэ эхилээ. Энээниие дүршэлтэй шадамар механизаторнууд нүхэд Калашников, Чистяков гэгшэд таарулан тодхоһон байна. Тус фермын ажалые оньһожоруулхын тула колхоз хамта табан мянга гаран түхэриг гаргашалаа. Үнэндөө энэнь тон богони болзорто тэхэрюулэгдэхэл. Юуб гэхэдэ, урдань эндэ 200 үнеэдые арба гаран һаалишад, малшад даажа байдаг һаа, мүнөө миил 8 хүн хүдэлнэ бшуу. Тиимэһээ фермэдэ һаагдаһан һүнэйнь өөрынь үнэ сэн урдынхиһаа һураггүй хямда байхань элитэ.

Хорини управлениин Анаагай совхозой, Мухар-Шэбэрэй управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалиин зарим фермэ, гүүртэнүүдтэ хүшэр хүндэ ажал хүдэлмэри оньһожоруулха тушаа баһал бага бэшэ оролдолго гаргагдана. Тэрэшэлэн Сэлэнгын совхоздо, Яруунын зарим ажахынуудта малай тэжээл бүйлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Тиимэһээ тэндэ абтаһан центнер һүнэйнь өөрынь үнэ сэн 13,5—14 түхэригтэ болохо байхада, харин зарим ажахынуудта тэрэнь 17—18 түхэригтэ хүрэнэ бшуу.

Республика соомнай бүхы дээрээ малай фермэ, гүүртэнүүдтэ хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулха, һаалишад, малшадай ажалые хүнгэдхэхэ, эдеэ хоолой зүйл гаргаша багатайгаар абадаг болохо талаар ехэхэн дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии.

Энээниие тайлбарилхын тула хэдэн тоо, баримтануудые дурдамаар байна. Мүнөө республикын ажахынуудта үнеэдые оньһон аргаар һааха 367 машина, түхеэрэлгэнүүд худалдагдажа абтанхай аад, тэдэнэй оройдоол гушань шахуунь хүдэлгэгдэнэ. Мүн малай байрын шэбхэ арилгаха 100 гаран түхеэрэлгын баһал олонхинь хүдэлнэгүй. Эгээл бүдүүлигээр тоолоходо үзэхэдэ, дүрбэн миллион үлүүтэй түхэригэй үнэтэ зөөри миил орхигдоонхой, ажахынуудай, фермэ, гүүртын газаа, досоогуур жэбэ жонходо эдигдэжэ, үригдэжэ, хаягдажа хэбтэнэ гэшэ. Энэмнай дашшье эзэн бусаа ябадал бшуу. Тэрэнһээ гадна тодхогдоогүй орхигдоһон автопоилка, малай үбһэ тэжээл бүйлүүлан бэлдэхэ түхеэрэлгэ, элдэб хэрэгсэлнүүдые тоолохо болоо һаа, захагүй.

Хэрбээ республикын колхоз, совхозуудта бүхы 95 мянган үнеэдые оньһон машинаар һаадаг боложо, һаалишан бүхэндэ ядахын сагта 20—20 үнеэ даалгаа һаа, энэ хүдэлмэриһөө 1500 гаран хүн сүлөөрхэ байна. Тингэжэ ажахынуудай һаалишадаар дутахаяа болижо, үнеэдэйнгээ тоо түргэн олошоруулха, гунжадые олоор түрүүлдэг болохо ха юм. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ иимэ һайн арга боломжые тоонгүй байжа болохо аал?

Теэд зарим ажахынууд үнеэдээ оньһон машинаар һаахаһаа байтагай, малай байра сэбэрлэхэ, үбһэ тэжээл зөөхэ, бүйлүүлан бэлдэхэ хүдэлмэриие оньһожоруулнагүй, бүхы ажалаа үнөөхил бар хүсөөр бүтээдэг зандаа.

Түсхайлбал, Зэдын «Коммунизм» колхозой түбэй фермэдэ һолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлан эһээдэг түхеэрэлгэ бии. Тэндэ үдэр бүри 4—5 тонно һолоомо бүйлүүлжэ, хоёр фермэдэ зөөдэг юм. Теэд һаалишад тэрэниие хүнэгөөр зөөжэ, үнеэдэйнгээ кормушкада хэнэ. Нэгэ хүндэ хорёод шахуу малда тэжээлыень үдэрэй 2—3 дахин хүнэгөөр зөөжэ эдеэлүүлхэнь амархан хэрэг бэшэл даа.

Тэрэшэлэн Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Дэрэнэй совхозой алинье фермэдэ ябаад һаатнай, ажал хүдэлмэри гол түлэб гарай хүсөөр хэгдэжэ байха юм. Жэшээнь, Дэрэнэй совхозой зарим фермэдэ үнгэрхэдөө дүүжэн харгышье тодхогдоогүй, һаалишад үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор малайнгаа үбһэ тэжээл тэбэри, үрэбшөөр зөөжэ, шэбхыень ябаган шарга, гү, али морёор шэрэжэ байдаг. Тиимэһээ хүн бүхэнэй 18—20 мал даажа байһан һаалишадта үнеэдээ зүбөөр харууһалха, түрэлгэдэнь бэлдэхэ, һайнаар һаажа, элбэг һү абахын түлөө бодотоор тэмсэхэ тухэ сүлөөнь болоногүй ха юм. Хүшэр хүндэ ажалаараал носолдожо, бүхы сагаа, хамаг хүсэеэ гаргана гэшэ.

Иимэ бирагүй байдалые сашадаа яашье тэсэшэгүй. Мүнөө бар хүсэндэ найдажа, «бүдүүн мунса, бүхэ һүхэ, мухар шюдаргаар» наншажа, холо ошохо саг дүүрээ.

Нүхэд механизаторнууд, мэргэжэлтэд! Колхоз, совхозуудта бии байһан бүхы машина, түхеэрэлгэнүүдые дүүрэн хүсэндэнь хэрэглэн, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгөөд, фермэ, гүүртэнүүдтэ ажал хүдэлмэри һайса оньһожоруулаад, энээнэй ашаар мяха, һү болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр, хямда сэнтэйгээр абадаг болохын түлөө тэмсээл. Тингэжэ һаатнай, һаалишад, малшад таанадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэжэ, шэн зоригто ажалаараа оролдолгынтнай харюулхань дамжаггүйл.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 298 (10665) | 1964 оной декабриин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ—МҮНӨӨДЭРЭЙ ГОЛ АСУУДАЛ

ЗҮНДӨӨ ТАБИГДАҺАН АЖАЛ, ЗҮГЛЭЛГҮЙ ХҮТЭЛБЭРИ

Байгша ондо Суулгын совхоз малай үбһэ тэжээл нёдондонойхидо орходоо яһала ехэ бэлэдхэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гектар бүриһөө 0,23 центнерээр ехэ үбһэ, га бүриһөө 32,4 центнер силосэй ургамалнуудай ургаса ехэ абанхай. Мүн ажахын бүхы фермэнүүдтэ һолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлан эһээхэ түхеэрэлгэнүүдшье хүдэлдэг болонхой.

Теэд совхоздо үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо һү һаалинь ехэ хорожо, нёдондоной ноябрь, мүн декабриин түрүүшын хахадайхида орходоо мүнөө сүүдхэдээ 170 литрээр бага һүн һаагдана. Ондоогоор хэлэбэл, эндэ үнеэн бүриһөө үдэрэй оройдоол 2 литр хүрэхэгүй шахуу һүн абтана. Энээнһээ боложо, гүрэндэшье һүн бага тушаагдана. Жэшээлхэдэ, декабриин 14-нэй мэдээгээр, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын тула совхоз үшөө 590 центнер һү тушааха ёһотой байгаа. Харин мүнөө үдэртөө миил 26 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда ороно. Энэ янзаараа һаа, совхозойхидой гүрэндөө һү тушааха түсэбөө дүүргэхэнь бэрхэтэй болоно.

Эдэ бүгэдын гол шалтагаанинь юун бэ? Нэн түрүүн һаалиин фермэнүүдэй ажал хүдэлмэриие зүндэнь табяа, тоо бүридхэл һалан муугаар хэгдэнэ, фермые даагшанар, мэргэжэлтэдһээ эхилээд, ажахын бусадшье хүтэлбэрилэгшэд малшадай ажалда анхаралаа бодотоор табидаггүй гээ һаа, тиимэшье ехэ алдуу болохогүй.

Жэшээлбэл, совхозой олонхи фермэдэ үнеэдэй тоо бүридхэлые, тэдэнэй хэзээ ороондо оруулагдаһаниие, ямар болзорто шэргэхэ, хэзээ түрэхэ байһаниие харуулһан нэгэшье мэдээн, дэбтэр данса байхагүй. Һаалишад, фермые даагша, үнгэрхэдөө зоотехнигүүдшье ямар һарада хэды үнеэдэй түрэхэ байһан тухай тодорхой харюу үгэжэ шаданагүй. Эгээл тиимэһээ үнеэдые хаһа сагтань үрэжүүлжэ, таарамжатай болзорто түрүүлхэ тушаа оролдолго гаргадаггүй дээрэһээнь һү һаалиньшье нэгэ үедэ нэмэжэ, нэгэ үедэ ехээр хорожо байна бшуу.

Мүн энээнһээ уламжалан, таарамжатай зохид байрын дутаһанһаа болоо, тугалнуудай үбшэлхэ, гарзалха ушар үзэгдэнэ. Подлопатка тосхоной фермэдэ үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоһоншье һаа, тэрэнээ ямаршье саашанхи хараа түсэбгүйгөөр эмхидхээ.

Үбһэ тэжээлээр зарим тэды хангагданхайшье һаа, тэрэнээ зүбөөр, бодомжотой һайнаар гаргашалха тушаа совхозойхид оролдолго үшөөл гарганагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө Суулгын алинье таряалан дээгүүр ябахада, суглуулагдаагүй обоо хүбөө һолоомон саһан доро дарагдажа хэбтэнэ. Фермэ, гүүртынгээ газаа асарһан һолоомооншье ёһоор обоолжо, хаажа абаагүй дээрэһээнь, малынь гэшхэжэ, үлтишэжэ байна. Эндэ һолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлан шанаржуулаад, эһээгээд, малда эдюулхэ хүдэлмэриешье миин ёһо тэдысэ эмхидхэнхэй. Хараадшье үзыт даа. Суулгын фермэдэ хэршэһэн һолоомонь томо зандаа, үуралда хэхэдэньшье ёһоор дэбтэнэ, шанаржанагүй.

—Һолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлхэ, эһээхэ тушаа манда хэншье заажа, хэлэжэ үгөөгүй. Юрэдөө таамагаар лэ хэнэ гээшэбди,— гэжэ эндэ хүдэлдэг малшад Б. Бодряев, Д. Дондуков гэгшэд хэлэнэ.

Подлопатка тосхоной фермэдэшье баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Эндэ бүйлүүлһэн һолоомыгоо хэршэхэ шанартай болоһониие шалгангүй, үнеэдэйнгээ кормушка руу нюдэ балай хэжэрхинэ. Теэд шанар муутайгаар бэлэдхэһэн тэжээлынь мал эгээдэ эдихэ бэшэ. Тэрэнь миил дамы хаягдана. Мүн үбһэ тэжээлые ёһоор бүридхэжэ абтаагүй, хайша хэрэглэгдэнэнь...

...һон бэлшээри руу туунa. Тиигэхын орондо фермынгээ газаа байлгаад, хобтодо һайхан һолоомо асаржа үгөө һаань, һураггүй дээрэ байгаа бэшэ аал?

— Ажалыемнай оньһожоруулха, туһалха, заажа, хэлэжэшье үгэхэ хүн байхагүй. Ноёд ерэхэдээшье «Һү юундэ багаар һаанабта? Муугаар хүдэлнэт» гэжэл шангархаһаа бэшэ юумэ үгы агша,— гэжэ һаалишад гомдоно.

Совхоздо һаалишад, малшадай ажалай түлөөһэн мүнөө хүрэтэр гуримшуулагдаагүй. Энээниие иимэ жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно. Һаяшаг ажалай түлөөһэнэй мүнгэ хубаалган болоходо, малшад Иван Молчанов Жамса Гунгаров хоёртой нэгэ аягүйхэн байдал тохёолдоо. Нүхэр Молчанов 132 толгой бүрүү, хашараг хаража, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые ноябрь һарада 16 центнерээр нэмээгээ. Тиихэдэ Жамса Гунгаров 130 үхэр хараад, малаа тураажа, энэ үе соо шэгнүүрынь 17 центнерээр хороожорхёо. Теэд тэдэ хоёр тон адли салин 70—70 түхэриг абаа. Тиимэһээ нэгэншинь ехэ урмагүй, уруу дуруу гарахадань, нүгөөдэнь аргагүй баяртай, мэнэгэр ошоо ха юм.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, ажалда үнэн зүрхэнһөө оролдожо, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлһэн хүн мүн халирхай хойрогоор ябажа, миил үдэр хонох шэглээшье хүн хоёр ади түлөөһэ абаха гэшэлмэйлэй яашье зохихогүй болоно бшуу. Совхоздо малшадта үхэр бүхэнэй шэгнүүрые нэмээхэ, үгышье һаань, түс бүринь 90 мүнгэ түлэгдэнэ.

Энээн тушаа экономист Б. Санжиевай хамааралдагүйнь гайхалтай. Энэ хүн тоо бүридхэл һайса наринаар хэжэ, ажахын бүхы хүдэлмэри түхай экономическа шэнжэлэлтэ хэжэ байдаг. Гэбэшье тэдэ бүхы шэн... жэлэлгэнь миил сааһан дээрэ үлэжэ, зузаан хабтаһанда халагдаад, тооһо шоройдо дарагдажа хэбтэнэ. Хэрбээ экономистын бодотоор оролдожо, хамаг асуудалнуудта харюусалгатайгаар хандаа һаань, ехэхэн туһа болохо һэн. Жэшээлхэдэ, совхоздо үнгэрэгшэ арбан һарада эбэртэ бодо мал бүхэнэй шэгнүүр нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 384 граммһаа 326 грамм хүрэтэр доошолоо. Тиихэдэ № 3 һүнэй-товарна фермэдэ 270 грамм хүрэтэр хороо. Энээнэй шалтагааниие элирүүлхэ, бүхы экономическа талаһаань шэнжэлжэ, хаража үзэхэ гээшэ экономистын гол уялга бэшэ аал? Мүн ажахын фермэнүүдтэ абтаһан һүнэйнь центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада 48 мүнгөөр дээшэлээ. Иимэ байдалай тохёолдоод байхада экономист, мэргэжэлтэд конторододо һууха аргатай гээшэ гү? Үгы даа! Тэдэнэр фермэ, гүүртэнүүдтэ дары гаража, малшадта хайшан гээд үбһэ тэжээлээ зүбөөр, эзэн ёһоор гаргашалхаб, гүрэнэй мүнгэ, зөөриие хайшан гээ һаа хямгадха, алмахаб гэжэ хэлэжэ, заажа үгэхэ байгаа ха юм. Теэд нүхэр Санжиев конторохоо гараагүй, элдэб мэдээ, тоонуудые сэглэдэг, элдэб мэдээ, тоонуудые суглуулаад лэ һуугаа байна.

Мүнөө тус ажахыда жэлээ эхинһээ хойшо гансахан мал ажалда аяар 393 мянган түхэригэй эдеэ хоол дутуу абтаа гэхэ гү, али наймаа ехэ гарзада ороо. Иимэ бирагүй байдалнай совхозой зохихо тоотшолол хэжэ, фермэ, гүүртэнүүдэй ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэн, илангаяа үбһэ тэжээлэй килограмм бүхэниие тон наринаар, эзэн ёһоор гаргашалха хэрэгтэ мүнөө ехэ анхарал хандуулха ёһотой.

Ю. КОРКИН, манай корр.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

КОММУНИСТЫН ОТАРАДА

Коммунист Илларион Иванович Яньков Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эгээл бэрхэ малшадай нэгэн. Нүхэр Яньков Бардаша гэжэ галарта бригадынгаа хониншодой бригадые даадаг хүн. Тэрээнтэй суугаа тэр була Бадма, Шойжит Бадмаевтан хүдэлдэг юм.

Коммунистын даадаг бригадын хонид бултадаа тарган тэбхэр ондо орожо захалба. Эдэ гайшагүй, оролдоготой малшад хониндойнгоо байра байдалые хаһа сагаа сооньгь бэлдэжэ үрдинхэй, үбһэ тэжээлэйшье бардам баян, хамаг хонидынь булта үрэжүүлэгдэнхэй.

Энэ жэлдэ эдэ гурбан хониншод 530 эхэ хониндоо 530 хурьга абажа, нэгэшье гарзалуулангүйгөөр түлжүүлээ. Мүнөө эдэнэр 627 эхэ хониндой. Баһал толгой бүриһөө хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гэһэн уялгатай. Тус абалгада эрхим бэлэдхэлтэй.

Д. ДАШИЕВ,
хүдөөгэй парткомой хүдэлмэрилэгшэ.

Захаамин.

Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдые бүтээдэг заводой шаажан гүйлгэдэг цехэй мастер Галина Прохоровна Васильевагай хүтэлбэрилдэг халаан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь уридуржадэр дүүргэбэ. Мүнөө эдэнэр түсэбһөө гадуур продукци гаргажа эхилбэ. Энэ халаанай шаажан гүйлгэгшэ, коммунис ажалай ударник Раиса Петровна Иванова халаанайнгаа даабари ходол үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Иванова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭНЬ НАЙДАЛТАЙ

Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ, ашаха энэ жэлэйнгээ түсэбые ноябриин долоон болотор дүүргээд, даабариһаа гадуур 1500 кубометр модо бэлэдхэһэн Загарайн леспромхозой эршэмтэ Горхонской модо бэлэдхэлэй конторын коллектив эршэмтэй шангаар ажаллана.

Абайан социалис уялгаа бодотоор дүүргэхэ гэжэ тус конторынхин жэлэй түрүүшын үдэрһөө тэмсэжэ эхилээ. Иигэжэ тэдэнэр жэлэйнгээ түсэбые хараалһан болзорһоонь холо урид, октябриин 21-дэ дүүргэбэ.

Конторын модо бэлэдхэлэй абаһан социалис уялгаа декабриин 14-дэ дүүргэбэ. Жэлэй түсэбһөө гадуур 1500 кубометр модон бэлэдхэгдэбэ. Дунда Алиин шэнэ барилганууда эльгээгдэбэ. Анатолий Иванович Иберзин, Павел Андреевич Черкасов гэгшэдэй даадаг модо бэлэдхэлэй бригаданууд ородостойн һайн ажалаараа үшөөшье хойшо шалгаржа ябана. Модо шэрэдэг автомашинын жолоошод Иннокентий Константинович Крюков, Анатолий Емельянович Подлубков, вагоннуудта модо ашадаг нүхэр Шабиттуйлины бригада ажалдаа.

Энэ коллектив эбтэй эетэй гэжэ сүрхана, жэл бүхэндэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Коммунис ажалай коллективын нэрэ зэргэдэ хүрэхэ гэжэ тэмсэнэ, хүртэхэхэн гэжэ байна.

И. КАРБАИНОВ,
Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой идеологическа таһагые даагшын орлогшо.

МОСКВАҺАА мэдээсэнэ

СОВЕТСКЭ ПАРЛАМЕНТСКА ДЕЛЕГАЦИ ГРЕЦИ ОШОБО

МОСКВА, декабриин 15. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй депутат, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ В. В. Гришин түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Афина ошохоёо мүнөөдэр Москваһаа мордоо. Энэ делегаци Грециин парламентын уряалаар айлшаар ошоно.

МОСКВАГАЙ АЖАЛШАД БОЛОН ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

Москвагай ажалшад болон олониитын түлөөлэгшэд декабриин 15-да зарлагдаһан митингдэ суглараад, НАТО-гой олон талата ядерна хүсэ бии болгохо гэһэн империалис гүрэнүүдэй хорото хэлбэрнүүдэй һөрөлдэлгэ эрид буруушааба. «Ядерна зэбсэг тушаалые ОТГОЛОН болюулха эрилтэ табинабди!», «НАТО-гой олон талата ядерна зэбсэг бии болгогдохо ёһогүй!», «Дэлхэйн арадууд һэрэмжэтэй байгыт!»— гэһэн үгэнүүд транспарантнуудай дээгүүр бэшээтэй.

Эб найрамдал хамгаалха Московско комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент С. Н. Вернов митинг нээгээ. НАТО-гой олон талата ядерна хүсэ бии болгохо гэһэн НАТО-гой советэй мүнөө Парижда болохо байһан сесси дээрэ энэ зэрэхэг хэрэг хүсэн соёлой удалаар бүрэлдүүлэгдэхэ асуудал зүбшэн хэлэлсэгдэхэ байһые нүхэр Вернов һануулаа. Иимэ түсэбһөө дүүргэгдэбэл, айхабтар аюултай байдал бии болохо гэжэ тэмдэглэнхэй, империалистнуудай энэ аюулай забдалга эрид буруушаахыень митингдэ хабаадагшадые уряалба.

Мүнөөдэртөө, энэ дары, удаарангүй тэмсэхэ хэрэгтэй. Хүн бүхэн һонор, хэрхо байгыт!— гэжэ С. Н. Вернов мэдүүлбэ.

— США, ФРГ мүн бусад хэдэн гүрэн оронууд олон талата ядерна хүсэ бии болгохо, улахооронодын түгшүүрилгэй шангаа байдал улам һүжэрөөхэ хүсэлэнтэй байна. Эдэ бүлэгүүд дэлхэйн улад зониие дайн руу түлхихые оролдоно,— гэжэ академик А. А. Благонравов хэлэбэ.

Термоядерна зэбсэгэй үгаа ехэ һүйдхэхы хүсэтэние тэмдэглэжэ зууряа. Европын территори дээрэ байһан иимэ зэбсэгэй нэгэшье багаханшье хүбине хэрэглэбэл, түби дэлхэйн дээрэхи хамаг амитадые үгы хэжэ шадахатай гэжэ эрдэмтэ мэдүүлнэ.

Бүхы дэлхэйн тон олонхи эрдэмтэд олон талата ядерна хүсэ нэгэ бии болгохо гэһэн һанал табигааар буруушаан. тэрэ хүсэ хэрэглэхэ һанааашалгада эрид буруушаан ооһон тэмсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Запасай контр-адмирал Н. А. Питерский империалистнуудай харата муухай һанаашалгые элишэлэн, иигэжэ мэдүүлээ: НАТО-гой олон талата ядерна хүсэ бии болгохо гэһэн үг зорилгонь элдэб эсын шалтагаан дурдан, тактическаһаа гадна, мүн стратегическэшье ядерна зэбсэг бундесвертэ олгохо һанаашалга болоно.

Тэрэшэлэн «Серп и молот» заводой болад хайлуулагша, коммунис ажалай ударник П. М. Емельянов, «Известия» газетын шэнжэлэгшэ, Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй гэшүүн Н. Е. Поляков гэгшэд үгэ хэлэбэ.

НАТО-гой олон талата ядерна хүсэ ярааталгаар бии болгохо гэһэн барууни гүрэнүүдэй засаг барилга бүлэгүүдэй һэдэлгэ гаргажа байһые митингдэ хабаадагшад эсэргүүсэн гэхэдэ, тэрэ тушаа һанал тээгаад, хабаадагшадай һанаан. тэрэ тушаа һанал тэбхэйлдэжэ, Бошеско үйлдөөлдэ гарта мэдүүлбэ... Энэ бэлэдхэнэ болгохо дэлэкэ эрилтэн...

(ТАСС).

БРАТСКА БАРИЛГЫН АРБАН ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Братска барилгын эхилһээр арбан жэлэй ойе энэдэхи хотын улад зон тэмдэглэжэ байна.

Арбан жэлэй урда тээ, 1954 оной декабрь соо, Падунай барилгын оршондо түрүүшын барилгашад ерээ бэлэй. Тэдэнэр барууни бэесын шулуун хабсагайда: «Эндэ Братска ГЭС баригдаха» гэһэн дурасхаалта тэмдэглэл хэһэн юм.

Мүнөө Ангара мүрэнэй хоёр эрьеэр болбосон тосхонууд нэмэжэ, асфальт харгынууд зурыһан, барилгын индустрин хэдэн арбаад предприятинууд бии. Братска барилгын эхилһэнһээ хойшо 650 мянга шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд, 23 һургуули, хүүгэдэй 50 саад болон яслинууд, 11 клуб, хэдэн арбаад столово бии болгогдоод байна. Эндэ Эрхүүгэй политехническэ институтай филиал нээгдэнхэй, мүн телеграф, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули тоггоогдоо, түсхай газетэ хэблэгдэн гарана.

Совет энергетикын энэ ехэ барилга үни ашаглалтада оруулагдаад, 23 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үгэхээ байна. Түрүүшын проектээр хараалагдаһан 16 гидроагрегадһаа гадна, үшөө дүрбэн турбина тодхогдохо. Тиигэжэ энэ үйлэдбэри гидроузелай хүсэн 4,5 миллион киловатт болгогдохо. Электро-дамжуулгын линии Братска ГЭС-ые Эрхүү-гэй, Коршуновскын, Красноярска хизааргай холбоо. Тиигэжэ энэ ашаар Байгалиин эрьеһээ Алтай хүрэтэрхи ехэ газар дайдые эзэлхэ центральна Сибириин электрын элшэ хүсэ нэгэдэхэ.

Гэхэ зуура, мүнөөдэрэй Братск дэлхэйн дээрэ ехэ ГЭС байһаһаа гадна, үшөө олон юумэнэй эхин хотын бэлэй. «Братскгэсстрой» хамбад инженер А. М. Гиндин ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ мэдээсэбэ: эндэхи 50-яад мянган барилгашадай коллектив станцииа ашаглалтада бүрин оруулха бэлэдхэл хэхэтэй хамта, дэлхэйн дээрэ эгээн ехэ, хооронд холбоотой ой модоной үйлэдбэрийн хүсэ, алюминиин ехэ завод барилгын индустрин районно баазын бии болгохо байна. 30 шахуу предприятитай Братск хотод удахагүй мүнөө 150 мянган хүн зон ажаһуудаг болохо.

«Братскгэсстрой» коллектив 10 жэлэйнгөө ойе тэмдэглэхэ зуура, Коршуновска шанаржуулгын комбинадай түрүүшын ээлжээтэй барилгые һаядаа ашаглалтада оруулхаар бэлдэнэ. Усть-Илимскэ ГЭС-эй барилгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэнэ.

Мүнөө Братскада хамта электрын элшэ хүсэнһөө гадна, мүн целлюлозо, амбартын картон, алюминии болон бусад зүйлнүүдые. Эхэ оронойнгоо үйлэдэг болохо байха. Түрүүшын хангуулһаа энергопромышленна ехэ район болоторхо хүсэн хубилаан түүхэнь эндэхи барилгын арбан жэл соо гаталһан алдарта зам бшуу.

А. ГАИДАИ,
ТАСС-ай корр.

«ХИМИ—ПРОМЫШЛЕННОСТЬДА, БАРИЛГАДА, ХҮДӨӨ АЖАХЫДА»

МОСКВА, декабриин 15. (ТАСС). «Хими—промышленностьдо, барилгада, хүдөө ажахыда» гэһэн улахооронодын выставка ерэхэ жэл Москвада нээгдэхэ. Иимэ выставкэ энэнэй урда тээ нэгэшье ороондо эмхидхэгдээгүй юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гадаадын оронуудтай соёлой холбоо байгуулдаг Гүрэнэй комитет совет болон гадаадын журналистнуудта зориулһан пресс-конференциие мүнөөдэр үнгэргөө. Москвагай химическэ выставкэдэ олон оронуудай ажахын хандуулагшад байха гэжэ Гүрэнэй комитедэй хэлэһэн түрүүлэгшын орлогшо М. В. Нестеров мэдээсэбэ. Энэ выставкэдэ хабаадахые гадаадын 160 гаран фирмэнүүд мэдүүлээд байна. Англиин, ФРГ-эй, Италиин фирмэнүүд илангаяа ехэ эдэбхи гаргана. Францын, Японой, Голландиин, Австриин, Бельгиин, Финляндиин, Швециин болон бусад оронуудай олон фирмэ захилуулдаа эльгээнэ. Мүн США-гайшье фирмэнүүд тус выставкэдэ һонирхоно.

Улахооронодын энэ харалгада социалис оронууд эдэбхитэйгээр хабаадаха байна.

Химиин шухала продуктнуудые үйлэдбэрилгэ автомадаар эбхэхэ ехэ оньһожоруулха, полимернуудые хэрэглэхэ бии болгохо технологиин шэнэ олон аргануудые выставкэдэ Советскэ тала харуулха байна.

Партийна АЖАБАЙДАЛ

ХУУШАН АЛДУУГАА ДАБТАХАГҮЙГӨӨР

Энэ жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр оройлоод 7,3 центнер орооһо хуряажа абаһан аад, энэмнай совхозой түйлаһан горитойхон амжалта гээшэ гэжэ парткомой секретарь нүхэр Модоров тоосоото һунгуулиин суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ тодорхойлһон байгаа. Тиихэтэеэ хамта манай Эрхирэгэй совхоз газараа мүнөө жэлдэ муугаар анаглаа, тиигэжэ ургаса абаха түсэб даабарияа дүүргэжэ шадаагүйбди, гээд тэрэ дары эгээ ондоо тобшолол хэхэ юм.

Элидхэл соогоо олон табан үгөөр тэрэнэй ушар шалтагаанийе тодорхойлоо. Тариаламнай эзэгүй. Тарилга, харууһалга, хуряалга гэхэ мэтын гол шухала худэлмэринүүдые ондо ондоо хүнүүд хэнэ, тариһан таряамнай буртаг үбһэндэ даруулна, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ поли дээрэ гарганагүйбди. Тракторнууднай муугаар анаглагдана. Жэл соогоо дунда зэргээр трактор бүхэн 612 гектарай хэмжээнэй зоолэн хахалалга хэхэ байһан аад, миил 350 гектар болгоод байна гэхэ мэтын олон жэшээнүүдые дурдаһан байна.

Мал ажал дээрэньшье баһал дутагдалнууд олон. Үрэжүүлэгшэдэй ажал худэлмэриие һулаар хинадаг байһанай гэмээр олон үнеэд һубайрһан жэшээтэй. Һаалиин зарим гүүргэнүүдэй үнеэдэй 30—50 процентнь тугаллаагүй байха юм. Жэлэй эхинһээ хойшо аяар 2000 гаран толгой мал гарзалуулһан. Мал ажалдахи хүндэ хүшэр худэлмэри оньһожоруулха талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэһөө боложо, абтаһан һү, мяханай өөрынь үнэ сэн хэмһээ үлүү болодог, гарза гайда ороһон хэбээрээ.

Зүгөөр нимэ байдалда орохогүйн түлөө совхозой партийна эхин организацинууд, партком хадаа тоосоото үедэ ямар бодото хэмжээ абаа гээшэб, ямар тиимэ эмхидхэхы, ударидахы үүргэ дүүргээ гээшэб гэһэн асуудал табилтай болоно. Харин энээн тушаа парткомой секретариин элидхэл соо энэ гэхэ юумэн дурдагдаагүй бшуу. Дирекциин, отделениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн тэрэшэлэн мэргэжэлтэдэй ажал ябуулгын хойноһоо партком нарин нягта хиналта табяагүй байха юм. Хэрбээ парткомой, партийна эхин организацинуудай үйлэдбэридэ ямар нэгэн бодото партийна нүлөө үзүүлһэн байгаа һаань, тус ажахы һайн амжалта түйлаха дүүрэн аргатай байгаа. 110 коммунистнуудһаа бүридэһэн энэ парторганизациин хүсэн айхабтар ехэ байлтай ха юм.

Түрүү онол арга, дүй дуршэл ажахын али бүхы үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ партийна комитедэй урдаа хараха хэрэгынь. Гэбэшье энэ шухала зүйлдэ анхарал табигдаагүй. Эндэ хэрэгээрээ суурхаһан түрүүшүүл нилээд олон. Жэшээнь, нүхэр Г. Нимаевагай даадаг овощ ургуулдаг звено 10 гектар газарһаа тус бүриһөөнь 288 центнер капуста абаа. Хуушан Онохойн теплицэдэ худэлдэг Ольга Калинина, Анна Елисеева гэгшэд дүрбэлжэн метр бүриһөө 19,8 килограмм үгэрсэ суглуулаа. Гектар бүриһөө 16—31 центнер үбһэ сабшажа абаһан луговодуудшье эндэмнай баһал бии. 4-дэхи отделениин тахяашад али зэргээр суурхадаг гээшэб.

Теэд эдэ түрүүшүүлэй дүй дуршалые бултанай шадабари болгохын тула парткомой зүгһөө энэ гэхэ оролдолго гаргагдаагүй болоно бшуу. Үшөө нэгэ нимэ жэшээ тэмдэглэмээр. Республика дотор түрүүлэн шахуу Эрхирэгэй совхоздо хэрэглэгдэһэн һолоомо уурал аар дэбтээхэ, дрожжоор эһээхэ түхеэрэлгэ тодхогдожо, һүнэй оросые эрид дээшэлүүлхэ арга олдоо һэмнай. Тэрэниие шадамар бэрхээр шудалһан һаалишад үнеэн бүриһөө 2500 шахуу литр һү һаагаад байна. Гэн гэтэр совхозой 50 һаалишадай 28 хүниинь түрүүшүүлһээ холо гээгдэнхэй, жэлэйнгээ түсэб даабариие таһалдуулхаа байһан зэргэтэй. Энэ ушарта парткомой зэмэ бии гү? Бии.

Совхозоймнай экономиконь ямар зэргэ байна гээшэб, юундэ өөдэлнэгүйб, гарзын энэ үндэһэниинь хаанаһаа үнгитэйб гэхэ мэтын ушар шалтагаае элирүүлхэ ямаршье худэлмэри хэгдэнэгүй гээд сэхэ руунь тэмдэглэе. Тэрэниие мэдэжэ байгаад, партком юу бүтээгээб, дирекциин үмэнэ ямар эрилтэ табяаб? Энэ жэлэй эхин багаар совхозой центральна бухгалтериин муугаар худэлдэг байһан тухай партком дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэрэнһээ хойшо юун болооб? Үнөөхил хуушан гуримаараа худэлһэн зангаараа. Тэндэхидэй худэлмэридэ ямаршье хубилалта болоогүй. Тэрэ хэлсэһэниинь хооһон хубхай хөөрэлдөөн болоод үнгэрөө.

Хүтэлбэрилхы тушаалтад эдэбхи үүсхэлгүйгөөр, муугаар худэлнэ, ходо һэлгэгдэнэ, тэдэниие һурганагүйбди гэжэ нүхэр Модоров хэлэһэн байха юм. Жэшээнь, бригадирнууд, партиин гэшүүд нүхэд Бадмаев, Тубчинов, Базарсадаев, Шкворов тон харюусалгагүйгөөр ажал худэлмэреэ ябуулдаг. Совхозой главна мэргэжэлтэд нүхэд Воронин, Каратуев, Маханов, Сопиев гэгшэд бригадирнуудта, отделениие даагшадта бодото туһаламжа үзүүлдэггүй, үйлэдбэреэ мууса мэдэдэг, тодорхой хүтэлбэри үгэдэггүй гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Эдэ хүтэлбэрилхы тушаалтадай ажал ябуулгые партком хадаа совхозой дирекцитэй нэгэн адли хинан шалгажа, тэдэниие зүбөөр ударидан залаха үялгатай ха юм даа. Кадрнуудай худэлмэриин тушаа партком сэхэ харюусалгатай. Харин энэ үялгаяа ямар нэгэн ондоо хүндэ тохохоёо бодоһон ушар огто таарахагүй байна.

Тиигээдшье парткомой хүтэлбэриин һула дээрэһээ, хүн зоной дунда хүмүүжүүлхы удхатай ниитэ-политическэ худэлмэриие ёһоор эмхидхэн ябуулдаггүй дээрэһээ эдэ дутагдалнууд гараа. Сэхынь хэлэхэдэ, жаяг заршам эндэ һуладанхай, ажалай журам эбдэхэ ябадал дэлгэрэнхэй. Үнгэрхэдөө коммунистнууд партийна журам хазагайруулна бшуу. Жэшээнь, партиин гэшүүд нүхэд Дыдыков, Базаржапов, Жигмитов, Цыбыкдоржиев, Стрежнев болон бусад хэмһээ хэтэртэрээ архидадаг, ажалай журам эбдэдэг болонхой.

Дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануд юу тэршэлнэб гэхэдэ, Эрхирэгэй совхозой партком хадаа тоосоото үедэ хангалтагүйгөөр худэлөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэмынь юуб гэбэл, эндэ партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ худэлмэриин хэмжээн тон доодо шатада байгаа. Тиимэһээ элидхэлшэшье өөрынгөө тоосоон дотор партком ямар худэлмэри ябуулнаб гэжэ тодорхойгоор, саб байса коммунистнуудтаа хэлэжэ үгөөгүй.

Ушар иимэһээ эндэ парткомой шэнэ состав, шэнэ секретарь һунгагдаа. Тэрэньшье тон зүб. Зүгөөр энэ шэнээр һунгагдаһан партком хадаа партийна худэлмэриие ёһотоор эмхидхэн ябуулха үялгатай. Имагтал өөрынгөө партийна үялгые тон хүндэтэйдэ тооложо, тэрэнээ улам дээрэ үргэжэ ябаха шухала.

А. БАЯНДУЕВ,
манай штатна бэшэ корр.
Улаан-Үдын аймаг.

ШЭНЭ ХҮНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ...

(Советскэ райкомой пленумһээ)

Коммунизм байгуулалтада үнэн зүрхэнһөө этигэһэн, научна, материалис үзэл бодолтой, коммунис шэнэ мэдэрэл сурталтай шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэ хадаа мүнөө үе сагай гол шухала зорилго мүн гэжэ партимнай тоолодог байна.

Зүгөөр энэ зорилгые бэелүүлгэдэ районой партийна эхин организацинууд хэр зэргээр анхаралаа табижа байна гээшэб гэһэн асуудал КПСС-эй Советскэ райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Элидхэлшэ—райкомой секретарь нүхэр Егоров тус асуудалай удха шанар тухай тогтохо зуураа, «Электромашина» заводой партийна организациин худэлмэриин дүй дуршэл тухай хөөрэбэ. Тус организаци коммунист бүхэнэй харюусалга улам дээшэлүүлжэ, залуу худэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ талаар мастернуудай үүргэ үргэжэ шадаһан байна.

Гэбэшье иигэжэ худэлдэг организацинууд тон үсөөн байһаниинь гэмшэлтэй. Илангаяа АТК—3, таксамоторно паркын партийна организацинууд эндэ эрид шүүмжэлэгдэбэ. Эдэ эмхи зургаануудта хүмүүжүүлхы удхатай худэлмэри ябуулагданагүй.

Тэрээнһээл боложо, элдэб эрын гэмтэ ябадал, ёһо гурим хазагайруулха ушарнууд олошороо. Иимэнүүд бусадшье жэшээнүүд эндэ баримталагдаа.

Гүрэнэй ород драмын театрай главна режиссёр нүхэр Прохонов, Улаан-Үдын культурно-гэгээрэлэй училищиин директор нүхэр Герштейн, 1-дэхи һургуулиин директор нүхэр Скосырский, «Знание» бүлгэмэй республиканска отделениин худэлмэрилэгшэ нүхэр Коротаев болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ШУХАЛА АСУУДАЛНУУДАЙ НЭГЭН

ХОХИРТОЙЛ һАА ХОХИДОХОГҮЙШ

Үбэлэй сагта үхэр малда хохир дэбдихэдэ, ашагтай һайн байһан тухай һанамжанууд.

«Үбэлэй сагта үхэр малда дулаахан, хуурай дэбдихэр гээшэмнай хахад лэ хоолтойнь жэшээтэй юм» гэжэ малшан зон дэмы хэлсэдэггүй бшуу.

Бодоодшье үзыт даа. Мүнөө малда үбһэ тэжээл хэдышье элбэгээр эдюулээд, тэдэнээ яндан муу, нойтон, хүйтэн дэбдихэртэй байрада хонуулжа байгаа һаатнай, ямаршье тобир һайн үнеэн, хонин, шахамал, үхэр удаан тэнсэхэгүй, тураха, муудахал. Энэниие ойлгосотой ааб даа. Үбэлэй янгинама хүйтэн жабар соо дороһоо хайруулаад, даараажа, зүдэржэ хоноһон малда эдиһэн үбһэ тэжээлынь үл хоолшье болохогүй, ашаг шэмэншье үгэхэгүй ха юм.

Тиимэһээ хэр үгһөө хойшо малшан зон үбэлэй сагта адууһа малдаа дулаан һайн дэбдихэр бэлдэхэ, илангаяа хохир элбэгээр обоолжо абаха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ һэн. Юуб гэхэдэ, хохир дэбдихэр ехэ дулаа барисатай, малай хэбтэхэдэ ольһотой зөөлэхэн, дороһоо норосогүй, хайрахашьегүй байна. Гадна энээниие бэлдэхэншье хүнгэн хэрэг ха юм даа.

Манай отделениин һаалиин фермэнүүд бүхы отара, гүүртэнүүд жэлһээ жэлдэ аргал хохир ехээр бэлдэжэ, малдаа дэбдидэг юм.

Жэшээнь, мүнөө Булагай һаалиин фермын хажууда хараа һаатнай, гэрэй шэнээн болотор гэхээр шобойтор обоолжорхиһон арба-хорин обоо хохир һуухал. Тэдэнэр үбэлдөө малайнгаа шэбхэ шабааһа нэгэ газарта зохидоор адхаад, хабар тэрэнэйнгээ гэдэхэдэ, хура бороогой ороходоо урда бульдозертой трактораар түлхюулжэ, тус тустань ехээр обоолдог. Обоолһон хохирые үхэр малай тарааха, задалхагүйн тула хорёолдог юм. Энэнь зун, намарай нара, һалхинда һайнаар хатажа, нэгшэжэ, хойто үбэлынь тон зохид, зөөлэхэн, хуурай, малда дэбдижэл ханалгүй хохир болоод байна.

Фермынхид ямар ашагтай, туһатай хадань малдаа хохироор дэбдихэр хэнэ гээшэб гэһэн асуудал гаража болохо.

—Хохир дэбдихэдэ, үнеэдтэ дулаан байхаһаа гадна, үглөө бүри шэбхэ шабааһыень арилгахада һураггүй хүнгэн юм. Мүн доронь хуурайшье байдаг. Харин һолоомо дэбдихэдэ дороһоо ехэ түргэн нороод, муухай боложо, малай дэбдихэрые үдэр бүри шахуу һэлгэхэ баатай болоргдоно,—гэжэ эндэхи малшад хэлсэдэг.

Тэрэнһээ гадна, мүнөө бүхы һолоомоёо һайнаар суглуулжа, гидролизно аргаар буйлуулан шанаржуулаад, эһээгээд, үхэр малда һайса эдюулдэг болоод байхада, нэгэшье центнер һолоомо дэбдихэртэ гаргахагүй гээшэ тон шухала ха юм.

Тиимэһээ манай отделениинхид тоймһаанабди,— гэжэ фермые даагша Добдон Доржиев хэлэхэ байха.

Тэрэнь зүйтэй. Тус фермын һаалишад бүри октябриин 20-до һү гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээд, жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 300 центнер һү һаахын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлжэ, үдэрэй 3 дахин һаадаг. Фермын түрүү һаалишад Екатерина Глазкова, Цырен-Дулма Бадмацыренова гэгшэд үнеэн бүриһөө үдэрэй 6,5—7 килограмм һү һаана.

Дуршалтай бэрхэ малшан Жамбал Намсараев Мозой гэжэ газартаа байгша ондо таряалан дээрэхи бүхы 10 гара мянган центнер һолоомоёо нарийнаар суглуулжа абаад, һайнаар бүридхэжэ, фермэ, отара, гүүртэ бүхэндэ малдань эдюулхээр хубаанхай. Үхэр малай дэбдихэртэ нэгэшье центнер һолоомо гаргангүй, харин гол түлэб хохир дэбдеэд лэ ондо орохо зорилготойбди.

Булагай һаалиин фермэдэ мүнөө гидролизно аргаар үдэр бүри 5—6 центнер һолоомо буйлуулан шанаржуулаад, һүүлдэнь эһээжэ үнеэдтэ эдюулнэ.

— Энэ жэлдэ силосээр тиимэшье элбэг бэшэбди. Үнеэн бүридэ дунда зэргээр 10 килограмм силос, бага зэргэ үбһэ үгэлсөөд, гол түлэб гидролизно аргаар буйлуулан шанаржуулһан һолоомо ехээр эдюулһэнэй ашаар лэ һү горита һайнаар түлжүүлхэ буруу, хашарагуудые харууһалжа үбэлжэдэг. Үбһэ тэжээлээр тиимэшье элбэг бэшэ аад, үхэрэйнгөө хашаа соо бамбайшатар хохир дэбдеэд, байрынь һайса дулаалаад, малаа тобир тарган ондо оруулдаг юм. Нүхэр Намсараев үхэрэйнгөө шэбхэ үбэлдөө, хабартаа зохидоор обоолжо бэлдэдэг.

— Малда һолоомо дэбдихэдэ мэлюун хүйтэн байдаг юм. Тэрэниие зөөхэ, шэрэхэншье манда түбэгтэй. Арай гэжэ нэгэ тэргэ һолоомо асаржа дэбдихэдэшни, 3—4 хоноод, шал нойтон болошохо. Эрхэ бэшэ һэлгэхэ баатай болохош. Харин газаагаа байһан хохир асаржа элбэгээр дэлгээжэрхёод, дээрэһээнь, бага багаар нэмэжэ байхада, малай дэбдихэр ходо хуурай, зөөлэхэншье байдаг, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Эхэ хонидой отарануудташье баһал ехэнхидээ хохир дэбдихэрээр лэ түйлажа гарана гээшэ. Тэдэнэр намар эртэ байрынгаа хуушан шэбхые малтажа хаяад гү, али байрыень урилаад, тэндээ шэнэ хохир зузаанаар дэбдижэрхинэ. Үбэл тэндээ хонидоо оруулхадань дулаахан байна бшуу.

Хамаг шэнэ шэбхэ шабааһаяа обоолжо, хатаажа, хохир хэжэрхёод, юугээрээ таряалан, сэбшалангаа үтэгжүүлхэ зомта гэжэ зариман гайхажа болохо. Теэд бидэ энээн тушаа баһал бодолсодогбди. Манай отделениинхидшье жэлһээ жэлдэ нилээд ехэ наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргадаг, газараа үтэгжүүлдэг юм. Жэшээлхэдэ, түрүү кукурузашан Дмитрий Грешиловэй звеногойхид жэл бүхэндэ гектарай 20—25 тонно шэбхэ гаргана. Бидэ таряалан, сабшалан дээрээ гол түлэб хониной, үхэрэй байрын хуушан шэбхэ гаргаад, харин малай шэнэ шэбхэ шабааһые хохир болгон обоолдогбди.

Юрэдөө ажахы бүхэндэ аргал хохир элбэгээр бэлдэжэ, малдаа һайнаар дэбдидэг болоо һаа, хохидохогүй, һүүлэй һүүлдэ баринштайхан лэ байха.

Ш-Ц. ГАРМАЖАПОВ,
Хорнин үйлэдбэриин управлениин Чисааны
совхозой 4-дэхи отделениин эрхилэгшэ.

Хохир дэбдихэртэй малда хорон жабар һаалта бэшэл

Хара Уһанай фермын (Торнин совхоз) мал адуулагша В. Смолин мал ажалда худэлжэ эхилһээр һаянайшье һаа, дүршэлтэй малшадһаа жэшээ, зүбшөөл абажа ажаллана. Малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхээ. Үбэлэй хүйтэндэ малдаа һайн дэбдихэр хэжэ, даарууулхагүйнтүлөө тэрэ ехэтэ оролдоно.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Смолин харууһалдаг буруудайнгаа хажууда.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАД УРМАТАЙ

Республикымнай хүдөө нютагуудта олон тоото уралан нарижуулагшад ажаһуудаг, ажалладаг. Тэдэнэр нилээд олон, һайн һайн дурадхалнуудые оруулжа, хүндэ хүшэр худэлмэринүүдые хүнгэдхэжэ байдаг гээшэ. Эдэ бүгэдые хараада абажа, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз болон совхозуудай уралан нарижуулагшадай дунда һайн, ашаа үрэ ехэтэй дурадхалнуудые суглуулха конкурс соносхогдоһон байгаа.

Конкурс дүрбэн һара хахадта үргэлжэлөө һэн. Энэ үедэ 20 гаран һайн дурадхалнууд оруулагдаа. Тэдэниие управлениин ажахынуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ һаа, ганцахан жэл соо 42 мянга шахуу түхэриг мүнгэн зөөри алмагдаха юм.

ВОИР-ай областной соведэй президиум Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин, «Сельхозтехникын» Улаан-Үдын аймагай отделениин түлөөлэгшэдтэй хамта һаяхан энэ конкурсын дүнгүүдые согсолжо, илагшадта шан барюулба. «Искра» колхозой гэшүүд В. Фомин, Т. Хомяков, А. Хомяков, Г. Родионов гэгшэдһээ бүридэһэн уралан нарижуулагшадай бригада конкурсдо илажа, 120 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ. Энэ бригадынхид горох хуряаха үргэн абасатай подборщик, горох хатааха түхеэрэлгэ зохёоһон, «С-6» түхэлэй комбайн силосэй ургамалнуудые сабшахаар тааруулһан байха юм. Тэрэнэй ашаар колхозой таряашад болон механизаторнууд горохоо бултыень оньһон аргаар, богони болзорто хуряажа, һайнаар хатаажа абаад, 960 центнер һайн шанартай горохой үрэһэ бэлдэһэн байна. Энэ бригадын уралан нарижуулагшадай дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 23.998 түхэриг мүнгэн алмагдаа.

80 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шанда Онохойн совхозой уралан нарижуулагшадай бригада хүртэбэ. Энэ бригадада Н. Спиридонов, Г. Солдатов, Л. Балаганский, Н. Иванов, В. Устинов, В. Плотников гэгшэд оролсоно. Тэдэнэр автомашинаһаа орооһо буулгаха түхеэрэлгэ, капуста тариха машина, гербицид сүршэхэ машина зохёоһон байна.

Үрэһэнэй таряа хородохо түхеэрэлгэ зохёоһон «Авангард» колхозой гэшүүд Н. Попов, В. Щербаков, С. Илкин гэгшэдһээ бүридэһэн уралан нарижуулагшадай бригада 30 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шанда хүртөө.

Ганса гансаараа һайн дурадхалнуудые оруулһан уралан нарижуулагшадай дундаһаа инженер А. В. Бунеев шалгарба. Аммиактай уһа газарай хүрьһэндэ шэнгээхэ түхеэрэлгэ, минеральна үтэгжүүлгэ тарааха роторно түхеэрэлгэ, үргэн абасатай подборщик зохёоһон энэ нүхэр 60 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ. Нүхэр А. В. Бунеевэй дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ һаа, 17 мянган түхэриг алмагдаха юм. 30 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шанда Онохойн совхозой главна инженер А. И. Медведев хүртэһэн байна.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин главна инженер М. И. Астраханцев, «Искра» колхозой механик Л. С. Трофимов, энэ колхозой комбайнер И. Фомин, Тарбагатайн ЦРМ-гэй механик В. Максимов, Оронгын ЦРМ-гэй механизатор Н Эрдынеев гэгшэд гурбадахи һуури эзэлжэ, тус тустань 15 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаба.

Н. МАЛЬЦЕВ,
ВОИР-ай областной соведэй түрүүлэгшэ.

★ ☆ ★

Автоматикын цех Улаан-Үдын Теплоэлектроцентралиин түрүү цехүүдэй нэгэниинь мүн. Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэтэй энэ цехэй худэлмэришэд үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат арга хэрэглэхэ тон шухала ажал дүүргэдэг. Эндэ автоматикын талаар мэргэжэһэн электрослесарьнууд, уралан нарижуулагшад ажаллана. Цехэй эдэбхитэй нүхэд, уралан нарижуулагшад Геннадий Кривошеев, Михаил Степанов, Алексей Калиниченко гэгшэд энэ зураг дээрэ абтанхай.

И. ОСЕТРОВОЙ фото.

★ ☆ ★

Социализмын аха дүү оронуудта

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭБЭ

КНДР-эй металлургическа предприятинууд шэрэм хайлуулха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ.

Шэрэм хайлуулха жэлэйнгээ түсэбые Хванхэгэй металлургическа завод ноябриин 22-то, Чхон-Чжиндэхи металлургическа завод —республикын металлургическа томо предприятинуудай нэгэн 1964 онойнгоо түсэбые декабриин 9-дэ дүүргэһэн байна.

ХУДАЛДАА НАЙМААН ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

Польшын Арадай Республикын болон Чехословакиин Социалис Республикын хоорондо 1965 ондо худалдаа наймаа эрхилхэ тухай протоколдо Варшава городто гар табигдаа. Худалдаа наймаанай удаан болзоройн хэлсээнэй ёһоор хараалагдаһанда орходоо, хоёр оронуудай хоорондохи наймаан 28 процентээр нэмэхэ байна.

Польшо автомобиль, хүдөө ажахын болон бусад машина, станок, түхеэрэлгэ, химикали болон бусад эд бараа Чехословакида худалдаад, орондонь машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые, автомобиль, троллейбус, үргэн хэрэглээлэй эд бараа болон бусад продукци абаха юм.

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЭДЭ ГАБЬЯАТАЙ БАЙҺАНАЙ ТҮЛӨӨ

ГДР-эй электротехническэ, машина бүтээлгын, металлургическа, бүд нэхэлгын, барилгын промышленностиин болон бусад хэдэн һалбаринуудай 41 түлөөлэгшэдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр «Арадай габьяата техник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. ГДР-эй шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй худэлмэридэ тэдэнэй оруулһан туһа нэмэри 120 миллион марка алмаха аргэ республикада олгоо.

ПРОТОКОЛДО ГАР ТАБИГДАБА

Венгриин болон Чехословакиин хоорондо 1965 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай протоколдо Будапешт городто гар табигдаа. Мүнөө жэлэйхитэй сасуулбал, хоёр оронуудай хоорондохи худалдаа наймаан саашадаа ургаха гэжэ протоколоор хараалагдана.

Венгри станогууд, суднанууд, пассажирска вагонууд, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын машинанууд болон бусад эд бараа Чехословакида худалдаха болоо. Шудхалаагай, бүд нэхэлгын болон химическэ промышленностиин түхеэрэлгэнүүдые, үргэн хэрэглэлэй эд бараа, бусад продукциие Чехословаки Венгридэ үгэхэ.

АРАХИСАЙ ҮНДЭР УРГАСА

Шаньдуниин таряашад энэ жэлдэ му (1/15 га) бүриһөө нёдондонойхидо орходоо арбан процентээр ехэ арахис ургуулан абаа. Энэ үнэтэ техническэ болон эдеэ хоолой ургамалые тарилгаар Шаньдун Хитадай гол районуудай нэгэн юм. 466 мянга гаран гектар талмай дээрэһээ эндэ үндэр баян ургаса хуряагдаһан байна.

АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮСЭБ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

ГДР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ түсэб болон гүрэнэй бюджет ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй ээлжээтэ заседани дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдээ. Түсэбэй проект тухай ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Э. Апель заседани дээрэ элидхэл хээ.

1965 оной арадай ажахын түсэб тухай тогтоолой проектые, гүрэнэй бюджет тухай хуулиин проектые ГДР-эй Арадай палатын үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ гэһэн шиидхэбэри Гүрэнэй Совет баталан абаа.

ЧЕХОСЛОВАКИИН ГОРНЯГУУДАЙ ДЭЛХЭЙН РЕКОРД

Теплицэ (Хойто-Чешскэ область) город шадарай «Мир» гэжэ шахтада худэлдэг залуушуулай бригада комбайн хэрэглэн. шахтын һабые малтахадаа дэлхэйн рекорд тогтоогоо.

Советскэ «ПК-3» гэжэ комбайн хэрэглэн, 31 худэлмэриин үдэрэй туршада соо 1.786 метртэ малталга хэһэн байна.

22.860 тонно нүүрһэн малтан абтаа.

ХИТАДТА ҮБЭЛЭЙ ҮЕДЭ ЗАГАҺА БАРИЛГА

Шарэ, Зүүн-Хитадай, Урда-Хитадай далайнуудта хитад загаһашад үбэлэй үеын агнуури түлэг хэжэ байна. Чжэцзян, Цзянсу, Фуцзянь провинцинуудһаа 100 мянга гаран загаһашад далайда гараа.

Шарэ далай болон Бохайска тохойһоо 12 үдэрэй турша соо 55.5 мянган тонно загаһан баригдаад байна. Пекинэй, Тяньцзиниин, Нанкинай болон оронойн бусад городуудай элгүүрнүүдтэ һая баригдаһан загаһан наймаалагдана.

КНДР-эй ПРЕДПРИЯТИНУУДТА

Корейн Арадай-Демократическа Республикын предприятинуудта продуктын шанар һайжаруулхын түлөө хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Синьичжоудахи резинын завод, Пхеньянай болон Кэсонскэ бүд нэхэлгын фабриканууд энэ шэнэ үүсхэл гаргаһан байгаа. Мүнөө үедэ республикын 20 гаран завод, фабриканууд энэ хүдэлөөндэ оролсонхой.

ХАРГЫ ЗАМАЙ ШЭНЭ МАШИНА

Зүүн-Хойто Хитадта Шэньян-Аньдун гэһэн шоссейнэ харгы дээрэ харгы зам заһаха шэнэ түхэлэй машина һаяшагай худэлдэг болоо. Тэрэниие трактор жудхэдэг. Энэ машина автотранспортаар муудхаагдаһан харгы замай 15—20 километр утатай участогые часай турша соо жэгдэлжэ үрдидэг байна.

Ляонин провинцида бүтээгдэһэн харгы зам заһаха шэнэ машинын бүтээсэ харгы заһахын тулада урда тээнь хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдэйхидэ орходоо 9—12 дахин ехэ юм.

(ТАСС).

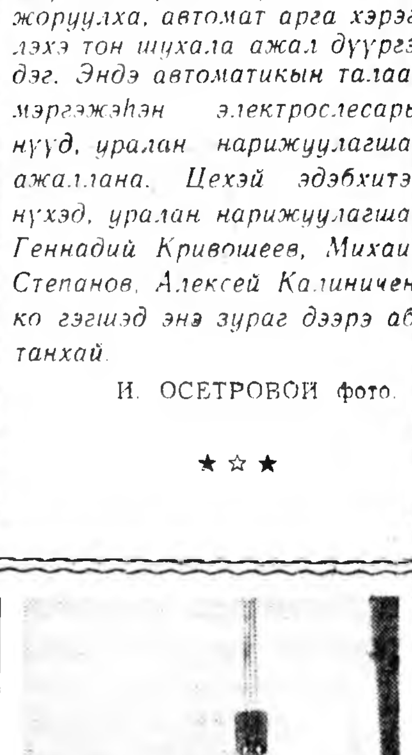

Арадай засагай үе соо Болгарида хара ба үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилхэ ехэ комбинадууд бии болоо. Кремиковско металлургическа ехэ комбинат мүнөө Советскэ Союзай туһаламжатайгаар баригдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: домение хоёрдохи пеэшэнгэй барилга.

БТА—ТАСС-ай фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 17.

АЛИНДАНШЬЕ ҺАЙН БАЙХА ҺЭН

Дууша, хүгжэмшэ залуушуултай (гансашье эдэ бэшэ даа) хори, хэжэнгээрхидэй оюун бэлигтэй танилсагдаба. Хори тосхоной соёлой байшан соо хоёр үдэр соо болоһон уран һайханай коллективүүдэй харалгада байлсахадаа, эндэхи нютагуудай ажалшадай дууша, бэлигтэйень гайхааб. Оюун бэлигтэй олон зохёолшод, композиторнууд, артистнуудай эдэ нютагуудһаа гараһаниинь балай гайхалтайшье бэшэ шэнги болобо. Юуб гэхэдэ, иимэ дууша арадай дундаһаа эрдэни зэндэмэни заатагүй гарахал ёһотой.

Хэжэнгэ, Худанай, Хори, Анаагай хоймороор хони үхэрөө адуулжа ябахадаа гү, али трактор агтые жолоодожо ябахадаашье хангюурдадаг дуунуудаа хойно хойноһоо гаража байгаад, залуу хүбүүд, басагад дуулана. Эдэниие хаража байхада, бэлиг ехэтэй дуушад, хүгжэмшэдэй улам олошоржо байһые ойлгоном. Үшөө нэгэ онсо илгаань юун бэ гэхэдэ, эндэхи уран һайханай харалгада хүнүүд, илангаяа залуушуул жэгтэй олооро хабаадана. Хамта дээрээ хоорой 10 гаран коллектив хабаадаба. Коллектив бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй. Шэмээшэгүүдэй хоор хүн зониие һонирхуулба. Нүхэр Козыкинай ударидадаг Вознесеновка тосхоной хоорой гүйсэдхэһэн дуунуудые хүнүүд һайхашаагаа.

Чисаанын совхозой уран һайханай коллектив яһала һони һонин номернуудтай ерээ. Дуу хатарнуудһаа гадна, эдэнэрэй программада Г. Даржаевай «Холын гүүртэдэ» гэжэ нэгэ үйлэтэй пьесэ байлсаба. Автор энэ зүжэгөө өөрөө табяа, энэнь яһала һонирхолтойшье байгаа. Аймагай жюри хаража үзэхэдөө, энэ зүжэгые республикын харалгада эльгээхэ гэжэ шиидхэбэ.

Хориин соёлой байшангай уран һайханай коллективтэ (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Николаев) гол түлэб хүдэлмэришэд, алба хаагшад—хамтадаа 50-аад хүн хабаадана. Аймагай уран һайханай харалгада энэ коллектив өөрынгөө ёһото һуури эзэлхэ ёһоороо эзэлээ гэжэ халаэ. Энэ коллективэй гэшүүд Ирина Токарева, Вера Павлова, Альбина Гурова гэгшэд гурбуулан ехэ гоёор дуулажа, хүн зондо халуунаар угтагдаба. Гоё хоолойтой Цырен Васильев буряад арадай дуу ехэ бэрхээр дуулаба.

Хэжэнгын арадай хоор тухай хэдэн үгэ. Энэмнай 1958 ондо байгуулагдаһан, мүнөө энэ хоорто 60-аад хүн хабаадана. Эдэнэрнай ехэнхидээ хүдөөгэй интеллигенци, совхозой хүдэлмэришэд болоно. Энэ хадаа өөһэдынгөө хэрэгтэ этигэгшэд, ёһотойл эдэбхитэд мүн болоно. Республика дотор иимэ эмхидэнги хоор үгы гэхэдэ, алдуутай бэшэ. Тиимэһээ энэ уран һайханай коллективые улам бэхижүүлхэ, анхарха ёһотойбди. Гэхэдэ, иимэ анхарал табигдэнагүйл гээшэ. Энээнһээ урда тээ композиторнууд, балетмейстернүүд Хэжэнгэ нютаг хаа-яа ошожо, эрьедэг лэ байгаа. Теэд энэнь саг үргэлжэ үзүүлэгдэдэг туһаламжа, үрэ ехэтэй холбоо барисаан боложо шадаагүй байһэн зандаа. Оюун бэлигтэй композиторнууд, артистнуудта, илангаяа Хэжэнгэ нютагһаа гараһан бэлигтэйшүүлдэ энэ ушарые һануулха дуран хүрэнэ. Унаган нютагайнгаа уран һайханай коллективтэ һайн дурааараашье туһалжа байха шадалтайшье юм бэшэ гү. Иимэ саг үргэлжын хани барисаан али али таладань һайн байха гээд һанагдана.

Энэ коллективэй тон түлюур байдалтай болоходонь ингэжэ хэлэгдэнэ бэшэ, харин энээниие үшөө һайн болгохо тухай бодомжологдоно. Хори дээрэ болоһон харалгандашье һони һонин номернуудтай ерээ. Энэ хоор өөрын онсо шэнжэтэй, өөрын нюуртай боложо байнэ гэхэдэ, алдуутай бэшэ. Эндэ бэлигтэй хүнүүд олон.

Хори тосхондо болоһон уран һайханай харалган хадаа эндэхидэй оюун бэлигые тодоруулан харуулба. Олон янзын номернуудые хаража байхада, нэгэ иимэ ажаглалта хэхээр байна: оркестр, ансамбль ехэ хомор. Тиихэдэ хүгжэмэй үндэһэн инструментнүүд: шаанза, хуур, лимбэ ехэ үсөөн. Эдэмнай марташагүй юумэн ха юм.

Б. ЦЫРЕНДАШИЕВ,
республикын арадай творчествын Байшангай хүдэлмэрилэгшэ.

Һаяхан Улаан-Үдэ хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хэлэгүйшүүлэй обществонуудай түлөөлэгшэдэй уран һайханай харалга боложо дүүрэбэ. Энэ харалгада Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай болон Хабаровска хизаарай хэлэгүйшүүлэй обществонуудай эгээл шадамар бэрхэ, уран бэлигтэй түлөөлэгшэд хабаадалсаба. Түгэсхэлэй концертдэ 27 номер табигдажа, Улаан-Үдынхидэй 14 номер эндэ харуулагдаа. Һонин, һайхан номернууд олон. Илангаяа «Бидэ коммунизмда ажаһуухабди» гэһэн литературна монтаж, республикымнай хэлэгүйшүүлэй Культурын байшангай түлөөлэгшэдэй гүйсэдхэһэн «Ёохор» ехэ һонин байжа, олоной сэдьхэл баясуулаа. Энэмнай юрэ бусын харалга гээшэ ааб даа.

Зураг дээрэ: (дээдэхи зураг) Эрхүүгэй түлөөлэгшэд Галина Кобина Инна Садовская хоёр венгер арадай хатар гүйсэдхэнэ, (доодохи зураг Улаан-Үдын түлөөлэгшэд «Ёохор» харуулна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

ЭМХИТЭЙГЭЭР ТАРААГДАБА

Жэмһэг һууринай хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай дунда 1965 ондо абаха газетэ, журналнуудта захил урда урдынхиһаа эмхитэйгээр ябуулагдажа байнхай. Үшөө захил эхилхэһээн урид Жэмһэгэй хэлхээ холбооной отделениин хүдэлмэрилэгшэд тус тустаа хаана, ямар гудамжын айлнуудаар ябажа, хэблэлдэ захил абахаб гэһэн тодо даабари абаһан байгаа. Мүн эндэхи эмхи зургаануудай коллективүүдэй дундаһаа һайн дураараа хэблэл тараагшад томилогдоһон байха юм. Тэдэнэй олонхинь ехэхэн мүнгэнэй хэблэл уншагшадай дунда тараажа шадаа. Жэшээнь, «Бурводстрой» гэдэг зургаанай хэблэл тараагша Н. А. Перевалов өөһэдынгөө ажалшадай дунда 107 тухэригэй газетэ, журналнуудые бэшүүлээ. 1-дэхи участогай почтальон Р. Д. Алсыева 1300 тухэригэй захил абаба. Тингэжэ эндэхи айл бүхэн хоёр гү, али гурбан ондоо газетэ, журналнуудые абадаг болохонь. Мүн 2-дохи участогай почтальон Д. Д. Будаева 1270 тухэригэй хэблэл тарааба. Тиихэдэ Жэмһэгэй дунда һургуулиин багшанар, хүдэлмэрилэгшэд тус тустаа илангаяа олон газетэнүүдые, журналнуудые захяа. Жэшээнь Л. Г. Харлова, С. А. Бимбаева 6—8 газетэ, журналнуудые захиһан.

Б. МАХАНОВ,
Жэмһэгэй хэлхээ-холбооной конторые эрхилэгшэ.

ДРУЖИННИГУУДАЙ СУГЛААН

Улад зоной ажана тэниглэн байдалые сахиха талаар ниитынгээ уялгые эрхимээр дүүргэжэ ябадаг 40 гаран һайн дуратан арадай дружиннигуудай аймагай слёдто сугларба. Арадай дружиннигуудай ажал хэрэг, саашанхи зорилго тухай элидхэл аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Ц. С. Субанов хэһэн байна.

Республикын ниитын гурим сахиха министр нүхэр Д. Эрдыниев министерствын зүгһөө гурбан дружиннигуудта үнэтэ бэлэгүүдые барюулаа, гурбан нүхэд парткомой болон аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

Д. ДАШИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Захааминай аймаг.

Ахын соёлшод зүбшэнэ

Һаяхан Орлиг тосхондо Ахын аймагай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй конференци боложо үнгэрбэ.

Элидхэл хэһэн аймагай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Ошоров Д. Д. һүүлэй үедэ нютагтаа болоһон хубилалтанууд тухай тоггобо. Хэрбээ 1927 ондо Ахада миил 2 эхин һургуулитай байгаа һаа, мүнөө нэгэ дунда һургуули, 9 эхин һургуулинууд ажаллана. Хэдэн арбаад библиотекэнүүд, клубууд бии. Совет засагай үедэ нютагай зоной дундаһаа ургаһан мэргэжэлтэд олон болонхой. Нютагай хүн зон шэнэ соёлшо ёһоор ажаһууна. Радио, ном, газетэ болон журналнууд айл бүхэнэй ажабайдалай шухала хэрэглэмжэ болонхой.

Саашань нүхэр Ошоров соёлой ажалда бии байһан дутуу дундануудые элирүүлээ.

Үгэ хэлэһэн Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр Пронтеева Т. Ш., «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Унжуев, «Улаан-Аха» колхозой клубые даагша Д. А. Будаева ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой клубые даагша С. А. Патархеев гэгшэд аймгүйсэдкомой соёлой таһаг, соёлой Байшан болон аймагай библиотекэ, хүдөөгэй соёлой гуламтануудта ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тэмдэглэбэд.

— Республикын радиокомитет буряад шэнэ дуунуудые ходо дамжуулнагүй, дамжуулаашье һаа ехэ богонихон саг соо хуушан дуунуудые дабтана,—гэжэ «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Н. Х. Мандагаев хэлээ. Саашань нүхэр Мандагаев Орлигто баригдажа эхилээд, хэдэн жэлэй саада тээ хаягдашаһан соёлой Байшангые түргэн дүүргэхэ шухала гэбэ.

Үхибүүдэй эстетическэ хүмүүжүүлгые дээшэлүүлхэ тухай Орлигой дунда һургуулиин партбюрогой секретарь Ц. И. Цыбденов тоггобо.—Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы олониитэ хабаадалсаха ёһотой, теэд энэ хэрэг үшөө хүсэндөө орожо шадаагүй.

—Соёлой таһагые даагша нүхэр Мархаев К. И. өөрынгөө ажалда хайша хэрэгээр хандана, ажал хэрэгээ һайжаруулха тухай бодомжолногүй, гэжэ,—милициин таһагай начальник М. Д. Пронтеев хэлэбэ.—Гэхэтэй хамта соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ниитын журам эбдэдэг ябадал үзэгдэнэ. Ажалай журам эбдэхэ ушарнууд колхозуудташье бии. Тиимэһээ партийна, комсомольско организацинууд эдэ мэтэнүүдтэй шанга тэмсэл эмхидхэхэ зэргэтэй.

—Аймагай библиотекэ хүдөөгэй соёлой гуламтануудта яһала ехэ туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй,— гэжэ ВЛКСМ-эй райкомой секретарь В. Д. Галсанов тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, октябрь-ноябрь һарануудай туршада тус библиотекэ эзэгүй байгаа. Мүн колхозуудай партийна, комсомольско организацинууд соёлойнгоо гуламтануудта анхарал табинагүй. «Улаан Аха» колхозой хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр Шагланова Г. Д. ажалаа орхижорхёод ондоо ажалда оронхой. Энээн тушаа бодожо үзэнэгүй.

Мүн үгэ хэлэһэн Орлигой сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Б. Б. Никифоров, «Саян» газетын редактор Д. Ц. Нимаев, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой медфельдшер А. Г. Овсянкина ба бусад делегадууд ажалай дутуу дундануудые элирүүлжэ, саашадаа хэхэ ажал тухайгаа хэлэбэд.

Конференцидэ хабаадагшад хандалга бэшэг баталан абаа.

Мүн республикын съездэ делегадууд һунгагдаба.

Вл. ДАГБАЕВ.
Аха.

РЕПОРТАЖ

НЭХЭМЭЛ ХУБСАҺАН ДУЛААН ГҮ?

Буурал үбэлэй хүйтэн хаһа орожо үхибүүдһээ эхилээд, хүн бүхэндэ дулаан самса, үмдэн, джемпер болоод элдэб хубсаһан хэрэгтэй болоно. Худалдаа наймаанай магазинуудшье, хото, хүдөөгэй хүн зоншье иимэ дулаан хубсаһаар хангахыень ехэнхидээ Улаан-Үдын трикотажна фабрикые хүлеэдэг ха юм.

Энэ фабрикамнай Үдэ Сэлэнгын уулзуурай үндэр аглаг эрье дээрэ оршодог. Эндэ ажалладаг уран нарин оёдолшод ниислэл хотынгоо үргэн, һүртэ панорамые харан баясан, үнгын утаһаар хубсаһануудые оёжол байдагынь дамжаггүй.

Тус фабрикын хашаан соо оротохотой сасуу, хубсаһа оюулхаяа асарһан, оюулаад абаһан хүнүүд ушарна. Эгээ түрүүн фабрикын директор Ким Иванович Ильюшкинтэй, ахалагша инженер Гриф Вениамин Моисеевичтэй уулзажа, фабрикынь үйлэдбэрилэн бүтээдэг ажал хүдэлмэри тухай һонирхобобди.

Энэ фабрикынхид коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байдаг. Байгша онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэнь хүсэд элирэнхэй. Мүнөө арба нэгэн һарынгаа түсэбые элдэб хубсаһа оёлгоор 199,5 процент дүүргэжэ, 9950 хэһэг хубсаһа үлүү оёһон байна. Тиигэжэ 48300 тухэригэй алмалта хэбэ. 1964 онойнгоо түсэбһөө 33 мянган тухэригэй хубсаһа үлүү бүтээбэ. Жэшээлхэдэ, ноябрь һарынгаа түсэб 110 процент дүүргэһэн байна.

— Манай фабрика республикынгаа оло мянган хүн зониие шэнэ хубсаһаар хангаха, тэдэнэй зарим захилнуудые хүсэд дүүргэхэ талаар дутагдалтай байгаа. Харин мүнөө 1965 он болотор шэнэ цех баригдажа дүүрэхэ. Тэрэ цех шэнэ маркын станогуудтай, хүсэд оньһожоруулагдаһан тулададаа тон түргөөр шанар, һайнтайгаар хубсаһануудые оёжо, 1965 ондо одоол хүн зониие баярлуулха даа,—гээд ахалагша инженер Гриф Вениамин Моисеевич хөөрэбэ.

—Хүдөөгэй аймагуудһаа, ехэнхинь малшадһаа хэр захил ородог бэ?—гээд асуубабди.

— Ородог даа, гансал эндэ ерэдэгынь үсөөн юм. Загарайн, Кабанскын болоод бусад аймагуудта манай фабрикын тусгаар пунктнууд ажалладаг. Тэндэл малшад, таряашад шэнэ хубсаһанай захил хэдэг, хахарһан хубсаһануудые һэльбэн заһахынь тушаадаг юм. Юрэдөөл манайда хубсаһа оюулдаг, ехэнхинь һэльбэн заһуулдаг хүнүүдэй 40 процентнь хүдөөгэйхид юм даа,—гээд Вениамин Моисеевич хөөрэнэ.

Инженертэй хөөрэлдэһэнэй һүүлээр трикотажна, дулаан хубсаһа нэхэлгын цехтэ оробобди. Фабрикын мастер Раиса Крылова оёдолой станогто ажаллажа байһан үндэр аад, нарибтар бэетэй эхэнэртэй бидэниие танилсуулба.

Тэрэ танилсаһан эхэнэрнай Валентина Семеновна Алексеева. Оньһон механизмуудые ехэл дурэтэй түргэнөөр тэрэ хүдэлгэнэ. Олон үнгын утаһануудые гарынь өөрөө ехэл хүнгэхэнөөр илгаха юм. Арбаад минута зогсохо зуурни һолонготоһон джемпер нилээдгүйхэн нэхэгдэшэбэ.

— Ямар һайхан джемпер яаһан түргөөр нэхэнэ гээшэбта, ехэл дуршалтай болоһон оёдолшон байнат,—гэбэб.

— Һа,—гээд тэрэнэй шарай халта улайгаадхиба.—Энэ оёдолой станогто арбан жэл соо ажалланаб. Һүүлэй үедэ адаглан хурсаар харалташьегүй, гарнуудни өөрөө олодог болошоо юм,—гээд Валентина Семеновна үнэнхэһөө хэлэбэ.

Тиигэжэшье хөөрэхэнь буруу бэшэ. Алексеева олон жэл соо ударник солотой, үдэр, һара бүриингөө даабариие 150—170 процент үргэлжэ дүүргэдэг, фабрикынгаа шухала хэрэгүүдые эдэбхитэйгээр шиидхэлсэдэг, журам сахил һайтай хүн юм.

Валентина Семеновна хүүгэдэй шэб шэнэхэн дулаан үмдэ намда харуулба:

— Энэ үмдэ «Теплоавтоматикын» хүдэлмэришэн Власова асараа. Магазинһаа абаһаниинь басагандань багадаа ха. Мүнөө ехэ болгожо нэхээд байнаб. Үдэр бүхэндэ олон хүүгэдһээ һэльбэн заһаха хубсаһанууд орожол байдаг, —юм гэбэ.

Ингэжэ багадаһан, ехэдэһэн гү, али һайн аад, хахаршаһан хубсаһанууд хэндэшье үсөөн бэшэ дайралдадаг ха юм. Тэдэниие ямаршье халааһа, оёдолгүйгөөр һэльбэн заһаха гээшэмнай хүн зоной ажабайдалай эрилтэ хэрэглэмжэдэ тон шухала туһа болоно бшуу.

Энэ нэхэлгын цех соо Валентина Семеновна Алексеевагай һургаһан А. Петрова, М. Тулаханова гэгшэд үдэр, һара бүриингөө даабариие үргэлжэ 150—170 процент хүргэдэг байна. Тэдэнэр мүнөө тус тустаа станогуудай дэргэдэ олон үнгын утаһануудые һолонготуулан, баһал дурэтэй бэрхэнүүдээр ажаллахань харагдана.

Һүүлдэнь оёдолой цехтэ оробобди. Тэндэ ехэ, багашье элдэб янзаар оньһожоруулагдаһан, автоматическа машинанууд хүдэлнэ. Үнгэ бүриин шэрэ будагтай хубсаһануудые оёжо байхань харагдана. Ягаахан үнгэтэй хубсаһа оёжо байһан басагадта дүтэлбэбди.

—Мүнөө жэл энэ басаганай уран гараар бүтээгдэһэн олон зуун элдэб хубсаһан хүн зониие ехэ баярлуулаа юм. А. Шрагер, М. Шрагер, С. Похосоева болоод бусадай оёһон хорёод мянган элдэб янзын хубсаһан магазинуудта оруулагдаа. Эдэ оёдолшод һара бүхэндэ 150—160 процент даабаряа дүүргэдэг,—гэжэ тэдэниие магтаба.

Үхибүүдэй үмдэхэ үбэл, зунай хубсаһа энэ фабрика олоор оёжо бүтээһэн байна. Тиимэһээ гансахан ноябрь һара соо аяар 56700 тухэригэй эд үйлэдбэрилэн бүтээжэ, һарынгаа түсэб 115,7 процент дүүргээ.

— Манай фабрика шэнэ жэлэй һүүлээр улам олоор, улам һайн шанартайгаар хубсаһануудые оёдог болохо. Тиихэдэл манайда ерэжэ одоол бэшэжэ, буулгажа абаарайгты,—гэжэ ахалагша инженер Вениамин Моисеевич урибa.

Мүнөө тус предприятиин нэхэлгын станогуудай, оёдолой машинануудай болоод бэшэ бэшэ шухала хэрэгсэлнүүдэй зариманиинь хуушан маркын. Үни заяанай шэнэлэгдээгүй. Тиимэһээ шэнэ оньһон тухеэрэлгэтэй шэнэ цехэй баригдахада Улаан-Үдын оёдолой үйлэдбэрилгэнь улам ехэдэжэ, хүн зониие хубсаһаар хангажа баярлуулха байха.

Н. ЦЫНГУЕВ.

ҮШӨӨ НЭГЭ АТОМНА ЭЛЕКТРОСТАНЦИ

Николай СИНЕВ,
техническэ эрдэмэй доктор, атомай хүсэ ашаглаха СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо

СССР-эй Европодохи хубиин элшэ хүсэнэй баялигта Ново-Воронежско атомна электростанциин гаргаһан түрүүшын хэдэ миллион киловатт хүсэн нэмэбэ.

Воронежһоо 50 километртэ байдаг хара хүрьһэтэ талын дунда, номгон Доной эрье шадар нэгэ станци баригданхай. Нэгэ хэды блогынь хүдэлжэ эхилээд, удаа дараалан 210 мянган киловатт электрын хүсэ үгэдэг болохонь. Мүн хоёрдохи блогынь баригдажа байна. Хэмжээгээрээ нэгэдэхитэй адлишье һаа, 365 мянган киловатт хүсэтэй юм.

Ново-Воронежско, Белоярска атомна электростанцинуудай нэгэдэхи блогуудынь Советскэ Союзай атомна энергетикын эхин шатэ болоно.

Ойрын жэлнүүдтэ баригдаха хүсэтэ реакторнуудтай хэдэн блогууд экономическа талаараа ашагтай АЭС-нуудай гол түхэл маягуудые хамтадхан хэрэглэхээр арга олгохо, инженерно ба үйлэдбэриин ехэ дүй дүршэл үгэхэ, АЭС барихаар мэргэжэлтэдые бэлдэхэ бааза болохо байна. Мүнөө томо томо атомна электростанцинуудай проектнүүд зохёогдожо, шэнжэлэгдэжэ байнхай. Эдэ станцинуудта 500 мянган киловатт электрын хүсэ үгэхэ реакторнуудтай блогууд хүдэлдэг болохо юм.

Ново-Воронежско атомна станциин нэгэдэхи блогынь хайшаа түхэлэйб?

АЭС бүхэнэй зүрхэниинь реактор болоно. Ново-Воронежско станцида 100—110 атмосферэ дарасатай үһанай реактор табигданхай. Сэбэр үһан нейтронуудые удаарууладаг, халуунай элшэ дамжуулдаг, ураан—235-най атомуудайнь задаран хубаархэ үедэ бии болоһон халуунай элшэ хажуу тээшэнь абаашадаг. Ураанай окисиин бага зэргэ шанаржуулагдаһан түхэлтэй 44 тонно болохо ураан түлишэ зургаан булантай 349 кассетэдэ хабсаргагдаһан 30 мянган нариихан циркони соргонууд соо хэгдэһэн байдаг. Энэнь реакторай түлэг зоно гээшэ. Дээрэһээнь уруу харахада, хоёр метр хахад үндэр, 3 метр тухэреэнтэй дүхэриг соо тээруулжа табигдаһан түйлай ехэ зүгын үүрэй түхэлтэй. «Тэдэ үүрнүүдынь» ондоо корзинада хэгдээд, реакторай корпус соо һуулгагдаһан байдаг. Реакторай булад корпусынь—досоогоо 4 метр диаметртэй, 12 метр шахуу үндэр гайхалтай амһарта юм. Тэрэнь хабхаггүйгөөр 170 тонно болодог, 100 атмосферэ дарасатай, 270 градус халуунда, нейтроной ба гамма элшэнүүдэй сасаржа байха үедэ, удаан тэсэжэ байхаар хараалагдан бүтээгдэһэн. Энээниие бүтээлгэ—совет металлургнуудай, технологуудай ехэ илалта мүн.

Бухы доторхитойгоо, тэрэ тоодо түлэг зонотойгоо хамта реакторынь 400 тонноһоо дээшэ болодог. Реакторай корпус 80 тонныһ хабхагаар, үһанай орохогүйгөөр хаагдадаг. Зүгөөр энэ хабхаг руу элдэб хэрэгтэй зүйлнүүдэй оруулагдадагынь мэдээжэ.

Хахад метр диаметртэй ороһон 6, гарһан 6 соргоор нэгэдэхи таһагай үһан орожо, гаража байхадаа, реакторай түлэг зоноһоо халууе абажа гараад, тэрэнээ хоёрдохи таһагай үһанда дамжуулдаг. Хоёрдохи таһагайнь үһан бусалаад, 33 атмосферэ дарасатай бушэмэг уурал турбинануудта ошодог.

Нэгэдэхи таһагайнь үһан реактор соогуур гараһан халаа радиоактивна болошодог. Тиимэһээ тэрэниие агаарта тараахагүйн тула зохихо хэмжээ абадаг. Хоёрдохи таһагайнь үһан, турбиные хүдэлгэдэг уурайнь оройдоошье радиоактивна бэшэ юм. Тиимэһээ турбината залынь түлишөөр хүдэлдэг электростанциин залһаа юугээрээшье илгаагүй.

Совет конструкторнуудай зохёоһон, хиигүйгөөр хаагдадаг хүсэ ехэтэ 6 насос нэгэдэхи таһагай реактор соогуур, ууралай генератор соогуур часай 35000 кубометр үһа булажа гаргадаг. Эдэ насосууд саг үргэлжэ хүдэлжэ байха ёһотой.

Табан жэлэй туршада амжалтатайгаар ашаглагдажа байһан «Ленин» ледоколой атомна реакторнууд Ново-Воронежско станциин реакторнуудай дүүнэрынь болоно. Эдэ реакторнуудай бишыхан моделүүд боложо үгэнэ. «Ленин» ледоколой реактор бүхэн тус бүридөө 90 мянган киловатт халуунай хүсэтэй, харин Ново-Воронежскынхи —760 мянган киловатт. Хэрбээ ледоколой 2 генераторай час соо 120 тонно «бүшэмэг» уурал үгэдэг һаань, Ново-Воронежскынхи ууралай 6 генератортай. Нэгэ реакторһаа хүдэлдэг эдэ генераторынь бултадаа час соо 1300 тонно уурал гаргадаг.

АЭС-ай тон ехэ котельнэ соо түлигдэдэг пеэшэн үгы юм. Жэбэрдэггүй олон соргонуудаар 100 атмосферэ дарасатай реактор соохи халууе абажа гараһан үһан урдажа байдаг.

Эдэ бүгэдэнь—реактор, насосууд, ууралай генераторнууд, нэгэдэхи таһагай үһа сэбэрлэдэг системэ—зузаан гэгшын бетон ханаар хүреэлэгдэнхэй. Гол халхабшые управлени сооһоо оператор лэ холоһоо залажа, хүдэлгэжэ байдаг. Котельнын кочегарай гү, али машинистын орондо инженер-физик гү, али инженер-энергетик хүдэлдэг юм.

Управлениин халхабша станциин уураг тархинь гээшэ. Эндэһээ станциин бүхы хүдэлмэриие хинажа, залан хүдэлгэжэ байдаг. Халаанай начальнигай, дежурна инженер-электригэй хүдэлдэг газарынь мүн лэ эндэ. Телефоноор, радиогоор эндэһээ АЭС-эй бүхы һалбаринууд холбогдонхой байдаг.

Ново-Воронежско станциин турбината зал соо тус бүридөө 70 000 киловатт хүсэтэй 3 турбогенератор тодхогдонхой.

Станциин проект табигшад радиациин аюулгүй байхые хангалгада анхаралаа хандуулһан байна. Радиоактивна нэгэшье грамм үһанай газаашаа гарахагүйн тула үһа таһалгаряагүй сэбэрлэжэ байдаг системэ бии. Тусгаар вентиляциин ба агаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ тодхогдонхой.

Иимэл хүсэтэ юрын электростанцида суудхэ соогоо бүхэли эшелон—2000 тонно шахуу нүүрһэн хэрэгтэй болохо байна. Жэл хахад соо бүхы шадал соогоо хүдэлхөөр хараалагдажа табигдаһан ядерна түлишэ, батсаахада, нэгэ миллион тонно шахуу нүүрһэнтэй тэн болоно.

Иимэ ехэ шулуу нүүрһэ үдэр, һунигүй галдахада ходо гаража байдаг сернистэ газтай үнэһэн ба утаан ойро тойронойнгоо агаар болон газар дайдые бузарааха һэн. Энэ талаар атомна электростанци ходо арюун сэбэр байдаг гээшэ.

Олон тоото тусхай, орёо нарин түхеэрэлгэнүүдые зохёохо, бүтээн гаргаха, Ново-Воронежско АЭС-ые бариха, ашаглалгада оруулха талаар онсо бэрхэтэй зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай эрдэм шэнжэлэлгын, проект табидаг, конструкторско-технологическа олон коллектив болон предприятинууд хабаадалсана.

Ново-Воронежско атомна электростанци, Белоярска АЭС-тал адляар оронойнгоо техническэ дэбжэлтын орёо зорилгонуудые шиидхэжэ шададаг болоһон совет эрдэм, техникын үндэр хэмжээндэ хүрэһыень, шадабари ехэтэй болоһыень харуулна.

Ново-Воронежско АЭС, мүн Белоярска АЭС шэнгеэр, туршаха, промышленна талаарнь ашаглаха зорилгоор СССР-эй атомна элшэ хүсэ хэрэглэхэ Гүрэнэй комитедэй мэдэлдэ үгтөө.

Атомна электростанцинууд (АЭС) гэһэн шэнэ нэрын ходо дуулдадаг болохо саг ерээ. Оронойнгоо Европодохи хубиие электрын элшэ хүсөөр хангалгада эдэ станцинуудай дүүргэдэг үүргэнь байн байтараа бүри ехэ болохо. АЭС-үүдые бариха, ашаглаха дүй дүршэлэй ехэ болохо тума электростанцинууд бүри олоор баригдахань лабтай.

(АПН).

НОВО-ВОРОНЕЖСКО АЭС. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: техник В. В. Семенов промышленна телевизионно түхеэрэлгын дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

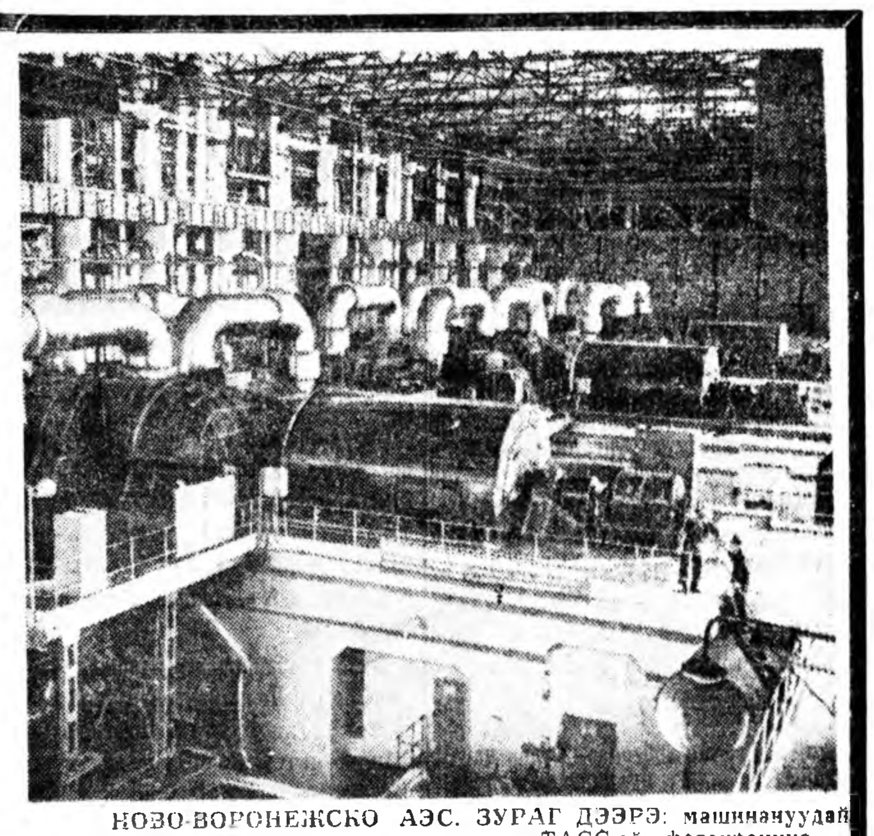

НОВО-ВОРОНЕЖСКО АЭС. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машинануудай залай юрэнхы шэнжэ.

ТАСС-ай фотохронико.

УНШАГШАДАЙ ДУРАДХАЛ

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакцида илангаяа һонирхолтой бэшэгүүд ороо. Тэрээн соонь предприяти, эмхи зургаануудай ажалые шүүмжэлһэн мэдээсэлнүүд бэшэ, харин журналистнуудай ажал хүдэлмэри тухай бэшэһэн материалнууд бии.

Эдээн соонь зүйтэй, журналистнуудай анхармаар зүбшөөлнүүд олон. Жэшээнь, Загарайн аймагай Шабар нютагай, урдань партизан ябаһан Н. Я. Сутурин гэгшэ газетэнүүдэй хуудаһанда совет засагай түлөө тэмсэгшэдэй түүхэ, мүн Буряад орондо социализм болон коммунизмын барилганuудай бодхоогдожо байһан тухай материалнуудые саг үргэлжэ тунхаглажа байхые дурадхана. Гэхэ зуура үнинэй большевигүүдэй дурасхаалта хөөрөөнүүдые, Байгалай үмэнэдэхи партизануудай хүдэлөөн тухай бэшэгүүдые тунхаглаад хизаарлаха бэшэ, мүн мүнөө үеын залуушуулай ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухай бэшэһэн бэшэгүүдые толилжо байха шухала гэжэ тэрэ дурадхана. Бидэнэр нүхэр Сутуринай энэ һанамжые баяртайгаар угтан абаад, бодото дээрэнь бэелүүлхэ байхабди.

Мүн газетэнүүдээ хайшан гэжэ үшөө һайн, бүри һонирхолтой болгохо, саашадаа шухала ямар юумэн тухай бэшэжэ байгаа һаа зүйтэйб гэһэн дурадхалнууд бии. Жэшээнь, уншагша нүхэр Вересова (Улаан-Үдэ) голодоһо гаргадаг предприятинуудые шүүмжэлһэн статьянууд, бэшэгүүд газетэнүүдэй хуудаһанда тон багаар тунхаглагдана гэжэ мэдээсэнэ. Тиихэдэ эхэнэрнүүд сүлеэтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэнэб, гэр бүлэ доторхи ажалаа ямараар эмхидхэнэб, гэрэй хүдэлмэри хүнгэлхэ талаар ямар хэмжээ ябуулганuудай абтажа байһан тухай бэшэжэ байхые дурадхана.

Хориин аймагай Загастай нютагта ажаһуудаг манай уншагша Цырен Бадмаевич Чимитов хадаа хонишодой дүй дүршэл харуулһан плакат-хуудаһануудые. ажахын тоосоон тухай материалнуудые газетэдэ гаргажа байхые хүсэнэ. Мүн уласхоорондын байдалые шэнжэлһэн статьянууд, «Үг гарбалай дамжуулга» гэһэн гаршаг бии болгожо, тэндэ үбгэ эсэгэнэрэй урдын байдал, мүнөө үеын залуушуулай ажал хүдэлмэри, ажабайдал тухай һонирхолтой материалнуудые толилхые хүсэнэ. Бато-Мунхэ Дышинов, Степан Дырхеев (Улаан-Үдэ) ажалай баатаршалга гаргаһан хүнүүд тухай очерк, зураглал болон бусад һонирхолтой зүйлнүүдые саг үргэлжэ газетэнүүдэйнгээ хуудаһанда гаргажа байхые хүсэнэ.

Уншагшадай эдэ дурадхалнуудые манай редакци заатагүй бэелүүлхые оролдохо, бэелүүлжэшье байнабди. Жэшээнь, манай гүйлтаар бүлэг мэргэжэлтэд Хяагтын трикотажна фабрикын продукциин шанарые шалгаһан байна. Тэдэнэй бэшэһэн материалнуудай зариманиинь газетэдэмнай толилогдоһон, зариманиинь толилогдохоёо байна. Эхэнэр зон сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэнэб гэһэн материал һаяар газетэнүүдэймнай хуудаһанда гараха байха. Арад зоной хэрэглэмжые хангаха предприятинуудай ажалда, эдеэ хоол бэлдэдэг газарнуудаар журналистнуудай, бэшэгшэдэй хүсөөр шалгалта эмхидхэгдэһэн байна. Тэдэнэй бэшэһэн материалнууд мэнэ иигээд газетэнүүдэй хуудаһанда гараха.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин журналистнууд уншагшадай эльгээһэн шүүмжэлэл, дурадхалнуудта тон баяртай. Иимэшүү дурадхалнуудтай бэшэгүүдые саашадаа бүри олоор эльгээжэ байха бээ гэжэ уншагшадтаа найданабди.

ХААҺАШЬЕ ХҮНДЭТЭЙЛ!

Республикын модо бэлэдхэгшэдэй дунда Хандагатайн леспромхозой модошод эрхим амжалта туйлажа, холо ойгуур суурхуулжа байдаг. Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхые оролдоһон эдэнэр хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Эдэнэрэй дундаһаа бага комплексно бригаданuудые ударидагшад Иван Кушнаренко, Альгис Арановичус, Василий Спиридонов гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана. Эдэнэр лэ һараһаа һарада түсэбөө үлүүлжэ, хэдэн мянгаад кубометр барилгын модо арадай ажахыда эльгэжэ байдаг. Үетэн нүхэдэйнгөө унаһан малгайгаа абаха забдагүй бэлэдхэһэн модо таллуулха, шэрэхээр эльгээгдэһэн Николай Суханов, Александр Кравец гэгшэд бусадһаа шадамар бэрхээр ажаллажа ябанхай. Жолоошодой дунда суурхаһан эдэнэрнай мүнөө ерэхэ жэлэй түсэб дүүргэжэ эхилээ.

Хандагатайн модошодой бэлэдхэһэн барилгын модон Дунда Азиин республиканууудта, Монголой, Хитадай Арадай республика, Куба, Япон руу эльгээгдэдэг болонхой.

Мүнөө түс леспромхозой модошод жэлэй түсэбһөө гадуур дүшөөд мянган кубометр барилгын модо бэлэдхэхын түлөө мүрысэжэ эхилээ.

Н. АЛЕКСАНДРОВ.

АЯЛГА, НААДААРАА ДЭЛХЭЙЕ ЗЭДЭЛҮҮЛЭГШЭД

Уржа удэшэлэн Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой Культурын ордондо городой ажалшад олоороо сугларжа, хоёр удаа Улаан тугта, Улаан одоной орденто Александровай нэрэмжэтэ Совет Армиин хатар, дуунай ансамблиин концерт хараһан байна. Ансамблиин начальник—уран һайханайнь хүтэлбэрилэгшэ СССР-эй арадай артист, полковник Борис Александрович Александров.

Үдэшын эгсэ найман час. Хилэн хүшэгэ аалиханаар нээгдэжэ, нэгэ жэгдээр жагсаһан сэрэгшэд сценэ дээрэ зогсонхой, улаан-үдынхидэй амаршалгада гурба удаа дохин харюусаад, концертээ эхилнэ.

— «Партиие арад зомнай алдаршуулна» гэһэн дууе хоор гүйсэдхэжэ, солист, РСФСР-эй арадай артист Константин Герасимов дуулахань,— гээд концертые хүтэлбэрилэгшэ Латвиин ССР-эй габьяата артист Валерий Горланов соносхоно.

Дирижер, РСФСР-эй габьяата артист Василий Самсоненкын аалиханаар гараа үргэхын тэндэ хүгжэм дууи хоёр ниилэжэ, һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, хүн бүхэнэй сэдьхэл хүдэлгэнэ.

Ансамблиин артистнуудай гүйсэдхэһэн ирагуу гоё дуу, хүгжэм эндэ суглараргшадай ухаанда мартагдашагүйгөөр хадуугдажа, номер бүхэнэйнь нэрьемэ альга ташалгаар, «бис» хашхараагаар үдэшэгдэнэ. Илангаяа олондо мэдээжэ болоһон Россиин Федерациин арадай артистнууд Евгений Беляев, Алексей Сергеев, солистнууд Александр Сибирцев, Николай Гресь болон РСФСР-эй габьяата артистнууд Борис Феоктистов, Владимир Русланов, Иван Букреев гэгшэдэй хонгёо хурса хоолойто дуунай аялга нэгэ жэгдээр аад, ирагуу һайханаар зэдэлхэдээ, хүн бүхэнэй дура зориг эзэлжэ шадаһан байна. «Эжэлдээ гансахан шарга» гэһэн монгол арадай дуу Иван Букреевэй гоёор дуулахадань, баһал нэрьемэ альга ташалган зэдэлшэнэ.

Эхэ орон, мүн хилын саагуур мэдээжэ болоһон эдэнэрнай ирагуу гоёор дуу, хүгжэмөө зэдэлүүлхэһээ гадна, хатар танца гүйсэдхэхэдөө олондо мэдээжэ болоһон һааб даа. Эдэнэр РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Александр Радунскиин зохёоһон «Солдадуудай хани барисаан» гэһэн хатарые ябаган сэрэгшэ, авиатор, моряк, артиллеристын хубсаһатай таба-табан артистнууд — сценэ дээрэ гаража ерээд, табагай мэдүүлэн нахис хотос хатаржа мэдэнэ. Мүн Александр Хмельницкий, Александр Радунский гэгшэдэй зохёоһон «Запорожцы», «Матросуудай хатар» гэһэн наадан хүнгэн солбоноороо бултанай анхарал татана.

Ансамблиин артистнууд манай аха дүү Монгол Арадай Республикын 40 жэлэй ойн баярай нааданда хабаадалсажа, Улаан-Баатар, Дархан хотонуудай ажалшадта 20-ёод хоногой туршада айлшалхадаа 27 концерт харуулжа ерэбэ.

— Монголой Арадай Республикын парти, правительство манай артистнуудай ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, ансамблинемнай «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэһэн орденоор шагнаһан байна,— гэжэ түс ансамблиин оркестрэй хүтэлбэрилэгшэ Владимир Александров омогорхоно.

Улаан тугта Александровай нэрэмжэтэ хатар, дуунай ансамблиин артистнууд байгша онд

до хамтадань 20 гаран гүрэнүүдээр айлшалжа, концерт табиһан байна. Хүндэтэ айлшаднай үсэгэлдэр удэшэ Шэтэ городой ажалшадта концерт харуулхаар аян замдаа мордобо.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Зураг дээрэ: 1. Ансамблиин хоор. 2. Ансамблиин дуушан Виктор Дмитриев.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОДОЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Буряадай обкомой үзэл сурталай таһагай гаргадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 23-дахи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан хэблэлһээ гараба.

«Малай үбэлжэлгэдэ анхарал ехээр табиха» гэһэн түрүү бэшэг номерто толилогдоо. Түрүү бэшэг дотор малай тэжээлэй нёдондонойхиһоо ехээр бэлэдхэгдэһэн, мал ажалай продукт абалгаар түйлагдаһан зарим тэды амжалтанууд тухай, мүн тэрээндэ байһан дутуу дунданuудые зайсуулха талаар табигдаһан зорилго тухай хэлэгдэнэ.

«Урагшаа эрмэлзэн дэбшэгшэд» гэжэ коммунис ажалай коллективүүд тухай долоодохи барилгын монтажна управлениин коммунис ажалай бригадын бригадир, агитатор П. В. Фаломеевэй, «Үнэгүй һү, мяха ехээр абадаг болохобди» гэһэн Яруунын совхозой директор А. В. Пашинай хөөрөөнүүд номерто горитойхон һуури эзэлнэ.

Нүхэр Егоров «Шэнэ заншал ба ёһололнуудые ажабайдалда нэбтэрүүлхэ» гэһэн статья соогоо шэнэ социалис ажабайдалтай тааралдаһан шэкэ һайндэрнүүд, заншалнууд тухай хэлэнэ. Совет гүрэнэй һайшаан тогтооһон тэдэ үдэрнүүдһээ гадна, гэр бүлэ болоһоной, үхибүүнэй түрэһэнэй, комсомолой билет барюулһанай, паспорт абаһанай, Совет Армида мордохуулһанай һайндэрнүүд баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэдэдэг болоһон тухайнь статья соо дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

Республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэ бии болоһоор 1966 ондо 300 жэл болохонь. Тэрээн тухай КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой лектор Е. П. Моссоровагай бэлдэһэн «Улаан-Үдэ—социалис Буряад ороной ниислэл» гэһэн һонирхолтой тоо, баримтанууд толилогдобо.

ТҮРЭЛХИДЭЙ СУГЛААН

Һаяхан Петропавловкын дунда һургуулиин һурагшадай түрэлхидэй суглаан үнгэргэгдөө. «Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ түрэлхидэй үүргэ» гэһэн һонирхолтой элидхэл һургуулиин һуралсалай таһагые даагша А. Н. Таракановская хэбэ. Энэ суглаан дээрэ Петропавловка тосхондо шэнэ һургуули бариха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Петропавловка тосхондо 540 үхибүүдэй һураха һургуулиин байшан баригдахань. Энэ барилгада түрэлхид хабаадалсаха юм.

Зэдэ.

Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ

Шэнэ жэлнай газаа оробо. Һурагша багашуулшье һуралсалайнгаа жэлэй түрүүшын хахадые дүүргээд, шэнэ жэлһээ эхилжэ үбэлэйнгөө амаралтые үргэлжэлүүлхэнь. Зол жаргалта эдиршүүлэй амаралта хэзээ бүхэндэ хүхюутэй зугаатайгаар үнгэрдэг. Тэдэнэр амаралтынгаа үедэ шэнэ жэлэй ёлкын нааданда хабаадалсажа, шэнэхэн дуугаа ханхинаса татаха. Шүлэг бадагуудые уран гоёор хэлэхэнь урматай даа.

Энэ үедэ эдиршүүлнай шэлэмэ һайн кинокартинанuудые театрай, Культурын ордонуудай, клубуудай сценэ дээгүүр табигдаһан зүжэг нааданuудые хаража, сэдьхэл зүрхэеэ ханаса баярлаха. Ой модон, үһэ голой эрьеын умба зузаан саһан соогуур шэнэ газар хахалан мүр гаргаһандал, шэнэхэн саһан соогуур зүргэ гарган, санаар урилдаха, елэгэр мульһэн елүүр дээгүүр конькигаар урилдаха, тэндэ бумбэгэ сохин хотирон бэтирэн гоёор гүйлдэхэл. Хото, хүдөөгэймнай һурагшад холо ойгуур аяншалха.

Айл бүхэндэ, һургуули бүхэндэ, предприяти, эмхи зургаануудта, мүн клуб, Культурын байшангууд болон театнуудта шэнэ жэлэй ёлконууд янза бүриин гоёлтонуудаар шэмэглэгдэн, электрын үнгэ бүриин лампочкануудай гэрэлээр ялархал.

Республикымнай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ жэлэй урда тээхи худалдаа наймаа дэлгэн, ажалша зониие хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор магазинууд руугаа шэглүүлнэ. Магазинуудайнь тагууд дээгүүр ёлкын элдэб янзын наадахайнууд дэлгэгдэн, хараһан лэ хүн бүхэн тэрэниие үзэнэ, шэлэнэ, олоор худалдан абана.

Улаан-Үдын «Хүүгэдэй мир» магазинай директор нүхэр Емонаковтай энэ асуудалаар хөөрэлдөөбди. Тэндэ 20 мянган түхэригэй ёлкын нааданхайнууд асарагдан наймаалагдана. Үшөө 60 хайрсаг наадан нэмэжэ ерээ,— гэбэ. Нээрээш энэ магазин соо ороходо ёлкын наадан тэрэнэй тагуудые шэмэглэн, тэндэ орогшод заатагүй нэгэ юумэ абажа гаралтай болоно.

Гудамжын нүгөө талахи универмагай магазинда ороходо бүхы секцинүүдынь шэнэ жэлэй бэлэгүүдые абахые дурадхаһан шэнги витринэнүүдтэнь гансашье ёлкын наадангууд бэшэ, бусадшье зүйлнүүд табятай.

Городой культура болон амаралтын парк соо хасуурини сагсагархан сэгдүүлнүүд олоор асарагдаад, арад зондо худалдагдажа эхилээ.

Н. АЛДАРОВ.

ХИЛЫН САНАҺАА

Таряашадта газар хубаажа үгтэнэ

ДЖАКАРТА, декабриин 14. (ТАСС). Центральна Явын газаргүй таряашадта Индонезиин правительство наян долоон мянган гектар газар хубаажа үгөө. Энэ газар урда тээнь томо феодалнуудта хамаатай байһан юм. Орон дотор бэелүүлэгдэжэ байһан аграрна шэнэдхэлгын программын ёһоор энэ шиидхэбэри абтаһан байна.

Патриодууд добтолһоор

САНА, декабриин 15. (ТАСС). Аравиин хахад аралай урда талын хубиин национально-сүлөөрэлгын армиин подразделениинүүд Англиин эзэмдэгшэдтэ эсэргүү ябуулгануудаа бүри эдэбхитэй болгоо гээд «Ас-Савра» газетэ мэдээсэнэ. Аль-Халледахи Англиин баазала патриодууд һаяхан добтолго хээ. Байлдаанай хоёр үлүүтэй часай турша соо үргэлжэлхэдэ англиинхид горитойхон хохидолдо ороо.

Ад-Дали гэжэ султанадай баһа нэгэ районд партизанууд Англиин сэрэгэй лагериие добтолоо. Хэдэн часай турша соо шанга буудалдаан болоһон байна. Алишье талаһаань алуулһан, шархатаһан хүнүүд бии. Энэ султанадта Ховейш гэжэ газарта национально-сүлөөрэлгын армиин бүлэг сэрэгшэд далда газарһаа Англиин хэһээгшэдэй отрядые буудаа. Эзэмдэгшэдэй талаһаа хоёр хүн алуулаад, бэшэнииинь зугадан тэрьелжэ ошоһон байна.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүд гэдэгые байгуулха түсэбые Польшын Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Рапацкий ООН-ой трибунаһаа үсэгэлдэр эрид шууд буруушаагаа. Европодохи аюулгүй байдалай асуудалые бүхы дээрэнь хаража үзэхэ саг түлажа ерээ гэжэ Польшын Арадай Республика һанамжална гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Энэ зорилгоор Европын бүхы гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэдэй конференци зарлахые тэрэ дурадхаа.

Польшын һанамжын ёһоор дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулбал, Польшын, Чехословакиин болон Германиин хоёр гүрэнэй газар дээрэ бии байһан ядерна хүсэнүүдые нэмээхэгүй тухай Гомулкын дурадхалые бэелүүлбэл таарамжатай гээд Рапацкий мэдүүлээ.

Европын түбтэ ядерна зэбсэггүй зоно байгуулхаһаа ФРГ-гэй правительствын арсаһые буруушааха зуураа, тэрэ иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Энэ халаа ядерна зэбсэгтэй болохые ФРГ-гэй эрмэлзэжэ байһые эли тодоор гэршэлнэ.

Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха үзэл бодол Польшын гадаадын политикын үндэһэ һуури болодог гээд Рапацкий мэдүүлээ. «Өөрынгөө хүршэнэр болон союзнигуудтай хамта энэ политикые урда мэтэ оролдосотойгоор бэелүүлхээр бидэнэр хүсэд шиидэнги байнабди» гээд тэрэ хэлээ.

Ядерна зэбсэгэй бүхы туршалганuудые болюулха эрилтэ хэһэн резолюци баталан абахыень, тэрэшэлэн ядерна туршалганuудые зарим зэргээр хорихо тухай Москвагай договорто бүхы гүрэнүүдэй гараа табихые уряалхыень Генеральна Ассамблейдэ Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх дурадхаа.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха хэмжээнүүд тухай Советскэ правительствын меморандумые наринаар шэнжэлжэ үзэхэ шухала гэжэ Сваран Сингх хэлээ. Газарай арсалдаануудые гуримшуулхын түлэдэ хүсэ хэрэглэлгэһээ гүрэнүүдэй арсаха тухай пунктые Ассамблейн зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн Советскэ дурадхалые тэрэ дэмжээ. Конгын болон Кипрэй хэрэгүүдтэ хариин хамааралгүй болюулха тухай Индиин делегат эрилтэ хээ.

Үглөөнэй заседани дээрэ Гватемалын болон Габоной делегацинуудые толгойлогшонор мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

Гватемалын гадаадын хэрэгүүдэй министр Эррарте хадаа Америкын гүрэнүүдэй организаци «тогтууритай оршон байдал хангадаг» гэһэн хэбэртэйгээр хэлээ. Үнэндөө энэ организаци хадаа Латиин Америкын оронуудые мэдэл дороо барижа байха зэбсэг Холбоото Штадуудта болохо үгэдэг.

«Жэгшүүритэ муухай колониальна болон үндэһэ яһанай илгаа гаргалгын политикые» бэелүүлжэл байдаг ЮАР болон Португалида эсэргүү экономическа хэмжээнүүдые бүри шангадхаха шухала гэжэ Габоной гадаадын хэрэгүүдэй министр Пьер Абаро хэлээ.

Политическэ асуудалнуудаар юрэнхы үгэ хэлэлгэ үглөөдэр үглөөнэй пленарна заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Һайшаалда хүртөөгүй проект

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 15. (ТАСС). Европоор аяншалаад һаяхан бусажа ерэһэн сенатор-республиканец Джон Тауэр иигэжэ мэдүүлээ. Олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха тухай США-гай правительствын проектые тэндэ һонирхон һайшаанагүй. Энээн тухай Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ. Миниин Лондондо хөөрэлдэһэн парламентын гэшүүд, Францида миниин уулзаһан элдэб эмхинүүдэй түлөөлэгшэд түс проектдэ ойрдооошье һонирхолгүйгөөр хандана гээд сенатор пресс-конференци дээрэ хэлээ.

Загаһа барилгаар СССР США хоёрой хоорондо хэлсээн баталагдаба

ВАШИНГТОН, декабриин 15. (ТАСС). Номгон далайн Зүүн-Хойто хубида загаһа бариха талаар Холбоото Штадуудай болон Советскэ Союзай хоорондо үсэгэлдэр Вашингтондо хэлсээн баталагдаа. Советскэ правительствын зүгһөө СССР-һээ Вашингтондо байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин, США-гай правительствын зүгһөө гүрэнэй секретариин орлогшо А. Гарриман хэлсээндэ гар табяа.

ТУҺАМАРШАДА ХАРЮУ

ЛОНДОН, декабриин 15. (ТАСС). «Суданай зэбсэгтэ хүсэнүүд өөрынгөө Конготой залгаһан хилые хамгаална, Суданай газар руу шурган орохые һэдэжэ магад Чомбе гэгшын ямаршье сэрэгэй частьнуудые сухарюулан сохихоор бэлэн» гээд Суданай информациин болон ажалай министр Халафалла Бабакр гэгшэ дайн байлдаае Урда Суданай газар дээрэ шэлжүүлэн оруулхаб гэжэ туһамаршa Чомбе гэгшын хэһэн заналтые мүнөөдэр тайлбарилхадаа мэдүүлһэн байна. Суданай хилэ шадарай Конгын газарые эзэлжэ байһан конголез восстани хэгшэдые Чомбе илажа шадаагүй гээд министр тэмдэглээ.

Японой эзэд баяшуулай эрилтэ

ТОКИО, декабриин 15. (ТАСС). Социалис оронуудтай Японой хэдэг худалдаа наймаанай хэмжээн мүнөө жэлдэ нёдондонойхитой сасуулбал 70 шахуу процентээр нэмээ. Энэ жэлэй 10 һарын турша соо социалис оронуудта Япон 337 миллион долларой эд бараа худалдаа, эдэ оронуудһаа 414 миллион түхэригэй эд бараа худалдажа абаа.

Япон хүндэ болон химическэ промышленностиин түхеэрэлгэнүүд болон машинануудые социалис оронуудта худалдалсадаг болоо. Иимэ түхэлэй эд бараанай зариманиинь һая болотор социалис оронуудта худалдахань хорюултай байһан юм. Социалис оронуудтай худалдаа наймаа эрхилхэдэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо тухай Японой эзэд баяшуул правительствэда бүри ехээр эрилтэ хэдэг боложо байнхай. Социалис оронуудта удаан болзорой урьһаламжануудые үгэжэ, эдэ оронуудта өөһэдынгөө продукциие худалдахын түлэдэ зохихо хэмжээ абаха тухай тэдэнэр правительствэда шанга эрилтэ хэнэ.

НАТО-гой сесси

ПАРИЖ, декабриин 15. (ТАСС). Хойто-атлантическа бүлэглэлэй ээлжээтэ сесси мүнөөдэр эндэ НАТО-гой штаб-квартира соо нээгдээ. Түс сэрэгэй бүлэглэлэй гэшүүн—15 ороной гадаадын хэрэгүүдэй, оборонын болон финансын министрнүүд сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Хоёр ехэ асуудал—зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанууд, НАТО-гой сэрэгэй хэрэгүүд сессиин зүбшэхэ зүйлдэ ороно. Политическэ шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха асуудал тушаа энэ сесси дээрэ гол ехэ хөөрэлдөөн болохо байна. Дурсагдаһан асуудалһаа уламжалан атлантическа союзнигуудай хоорондохи харилсаанууд мүнөө үедэ бэрхэшээл тохёолдодог болоһон байна ёшуу.

ХҮРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

АЛАЙР, БООХОН ДУУЛАНА...

Совет конституциин үдэр. Усть-Орда тосхоной Культурын байшан һайндэрэйхээр шэмэглэгдэнхэй. Хайшаашье хара—һайндэрэй хүлгөөн, хүнүүдэй хүхюу баяртай шарайнууд. Зональна һайндэртэ Усть-Ордын Буряадай национальна округой аймагуудһаа уран һайханай харалгада хабаадагшад ерээ. Өөрын творческо тоосоотойгоор Ольхоной районой уран һайханай харалгада илагшад айлшан боложо ниишэ ерээ.

Жэнгирмэ һайхан дуунууд, согтой солбон хатар, шогтой хурса үгэнүүд болон энеэдэ нааданuудаа, конферанс ба интермединүүдые артистнууд асараа.

Концерт ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Искусствын энэ һайндэр концертдэ хабаадагшадай жагсаалаар нээгдэбэ. Тэдэнэр баярай маршай аялга доро бүхы залаар ябажа, сценэ дээрэ гарабад. Тэдэниие пионернүүдэй делегациин халуунаар амаршалһанай удаа барагдашагүй баян программатай концерт эхилбэ даа.

Иигэжэ самодеятельнэ искусствын ехэ харалган болобо. Эндэ хатар танцанууд илангаяа олоор харуулагдаа. Тиихэдээ тэдэнь гол түлэб тон гүнзэгы удхатай. Хатар, дуунуудынь нарин нягтаар, уянгата һайханаар гүйсэдхэгдөө. Хабаадагшадай үмдэһэн национальна хубсаһа хунарынь ехэ шадамараар шэлэгдээ. Энэ талаар Боохоной аймагһаа ерээшэд һонирхолтой программаараа илгараа. Тэндэхи культурын байшангайхид румын, болгар арадай хатар ба «Үргаса хуряалга дээрэ» гэһэн онсо һонин хатарай сюитэ гүйсэдхөө. Коллективэйнь хүтэлбэрилэгшэ нүхэр В. В. Фан урдаа табиһан зорилгоёо шадамар бэрхээр бэелүүлээ гээшэ. Эндэ тэдэнэрэй арадай инструментнүүдэй оркестр (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Г. П. Шустак), Усть-Ордын Культурын байшангай духовой оркестр (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр В. Ф. Казаков), Алайрай аймагай Нельхайн совхозой хоорой коллектив (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр И. С. Лахин), мүн Ольхоной, Боохоной Культурын байшангуудай хоорой коллективүүд хүгжэм болон дуунай һонирхолтой программа харуулаа.

Харалгада национальна буряад номернуудай программа илангаяа баянаар табигдажа, гүйсэдхэгдөө. Хуур, лимбэ дээрэ нүхэд П.Хамутаев, В. Бадмажапов гэгшэд (Боохоной Культурын байшан) буряад арадай дуунуудай аялгые шадамар бэрхээр, гоё һайханаар гүйсэдхөө. Боохоной аймагай Бэлшэрэй совхозой түлөөлэгшэ Ербакова, Байтогай совхозой—Багинова гэгшэд буряад арадай дуунуудые яһала жэнгирүүлэн зэдэлүүлээ.

Мүн тэдэнэй дундаһаа түсгаар шалгарагшадай нэрэ солонуудые эндэ дурдангүй гарахын аргагүй. Нүхэр Казаков композитор Бабаджанянай «Экспромт» гэһэн аялга трубагаар ехэ шадамараар гүйсэдхэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Геннадий Шустак домбро дээрэ элдэбын дуунуудые наадажа шалгараа. Алайр аймагай түлөөлэгшэд Анна Новицкаягай (Нельхайн совхоз) «Как на колхозный съезд я уезжала» гэжэ дуу ба шогтой частушканuудые, советскэ композиторнуудай зохёоһон дуунуудые Н. Ещенкын гүйсэдхэхэдэ, зал нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Дуунай ансамбльнууд сооһоо Алайрай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эгэшэ дүүнэр Семенснкотоной трио харагшадай анхаралые буляагаа.

Иигэжэ уран һайханай харалга ажалша зоноймнай искусствада угаа ехэ дуратайе харуулба гээшэ. Округой искусствын һайндэр эмхитэй һайнаар үнгэрбэ. Тэрээндэ бүхы дээрээ уран һайханай бүлгэмүүдэй хоёр зуу гаран эдэбхитэд хабаадажа, хүгжэмэй, хатарай, хоровой, литературна олон номернуудые харуулба. Зональна һайндэртэ илагшад Эрхүүдэ болохо искусствын областиин харалгада хабаадаха эрхэтэй болоо.

С. ЕЛАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Коммунистнуудай үүсхэлые дэмжэн абаха» гэһэн түрүү бэшэг, «Малай үбэлжэлгэ — мүнөөдэрэй шухала асуудал» гэһэн рубрика доро Ю. Коркиной корреспонденци (Суулгын совхоздо үбэлдэ муугаар бэлдэһэн тухай хэлэгдэнэ), ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн рубрика доро Н. Осеевэй «Шиидхэхы участогта коммунистнууд ошоно» гэһэн корреспонденци, П. Михайлов — «Эдэбхитэйшүүлэй һургуули». «Саг болон үдын эдеэлэлгын сэн» гэһэн гаршаг доро хэдэн корреспонденци толилогдоно, АПН-эй материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Зүүн Сибириин экономическа районд», хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Хүдөө нютагуудай ажабайдал»: В. Николаевай «Газарай шүүһэн амтатай» гэһэн репортаж, мүн бэшэшье һони һонин мэдээсэл, баримтанууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта бордоһо саһан орохо. Баруун зүгһөө һулахаханаар һалхилха. Хойто аймагуудта 21—26, Байгал шадар 5—10, бусад газар нютагуудта 10—15, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр, үдэртөө 13—15 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00298. Зак. № 1261.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной декабриин 17.